МУСТАҚИЛЛИК МУСОБАҚАСИ ҚУЛОЧ ЁЙМОҚДА

ДЎСТЛАР МАСЛАҲАТИ ХИРМОНЛАР БАРАКАТИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

Қишлоқ ҳаёти

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1996 йил 16 август ЖУМА № 62 (5.734) сотувда эркин нархда

МУАССИСЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ

АЗИЗ ПАХТАКОРЛАР!

***Барча дала ишларини дўстлар маслаҳати ва тажрибаси асосида ташкил этайлик.**

* Август — ҳосил тўплашда зарбдор ой. Шу кунларда ғўза парваришини юксак агротехника асосида жадал олиб борган муродига етади.

*** Жойларда ғўзани озиқлантириш, чеканкалашга алоҳида эътибор берган деҳқон кўзлаган ҳосилини олади.**

* Сувдан оқилона фойдаланайлик.

*** Техникани мавсумга барвақт шайлаш кечиктириб бўлмайдиган вазифа.**

ЎЗАРО ТЕКШИРИШ ГУРУҲЛАРИ ПАХТА ДАЛАЛАРИДА

Шу кунларда республикамиз пахта далаларида ўзаро текширув бригадалари ғўза парваришининг боришини кузатиб, эришилаётган ютуқлар, илғор тажрибалар, шунингдек, йўл қўйилаётган хатолар хусусида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирмоқдалар.

Тажрибали деҳқонлар август ҳосил тўплашда ҳал қилувчи ой деб бежиз айтишмаган. Негаки, баҳорда бўй кўрсатиб, ёзда меҳр билан парваришланган ниҳол асосан шу пайтда мева тугади, ҳосилга ҳосил қўшади. Ўсишдан орқада қолган туплар айнан шу даврда кўрилган тадбирлар натижасида қаддини ростлайди. Деҳқон кутган дурни беради.

Ота-бобомиздан бизга яхши удум қолган. Навбатма-навбат дўстларнинг далаларига бориб деҳқончилик қандай кетаётганини кўришган. «Шу ишинг яхши, ўрганса арзийди» деб камчилик ва йўл қўйилган хатоларни кўрсатишган. Уларни бартараф этиш чорасини айтишган. Иккала томон бир-бирининг фикрини олиб кам бўлмаган.

● САМАРҚАНД. Яқинда фарғоналик заршунослар Самарқанд вилоятида бўлдилар. Маълумки, Самарқанд вилояти сўнгги йилларда давлатга пахта топшириш режасини бажара олмаяпти. Қатор туман ва хўжаликларда кўзланган ҳосил олинмаяпти. Бунинг, албатта, маълум сабаблари бор.

Фарғона вилоятидан ташриф буюрган миришкорлар пахтазорларни айланиб шу сабабларини ўргандилар. Гузалкент, Жомбой, Пастдарғом, Оқдарё, Иштихон, Каттақўрғон, Пахтачи, Нарпай туманлари далаларидаги аҳвол билан яқиндан танишдилар. Самарқандлик ва фарғоналик ҳамкасблар дилдан суҳбатлашдилар, фикр алмашдилар.

Шуни таъкидлаш жоиз, Самарқандда мўл ҳосил етиштириш учун астойдил меҳнат қилинмоқда. Утган йиллардаги нуқсонлар такрорланмаслиги учун олдиндан зарур тадбирлар белгиланган. Аммо очиқ айтиш керак, камчиликлар ҳам йўқ эмас. Айниқса, ғўза парваришига эътибор ҳамма жойда бирдек деб бўлмайди. Деҳқоннинг қилган барча ҳаракати шу ойда жамланади. Ҳозир агротехник юмушларни сифатли ўтказиш, чеканкани тезлатиш муҳимдир. Шунингдек, суғориш ишларини ҳам кечиктирмаслик керак.

Сафар ниҳоясида текширув якунларига бағишланган йиғилиш бўлди. Унда Фарғона вилояти ҳокими, ўзаро текшириш бригадаси раҳбари М. Исломов сўзга чиқиб, камчиликларни бартараф этишга доир фикр-мулоҳазаларни, тавсияларини ўртага ташлади.

● ЖИЗЗАХЛИК бир гуруҳ қишлоқ хўжалик мутахассислари, тажрибали пахтакорлар Сирдарё вилояти далаларида бўлиб пахтачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларидаги қилинаётган ишларга холис баҳо бермоқдалар. Мусобақадошлар сирдарёлик деҳқонларнинг эришаётган ютуқларидан қувониб, пахта ва бошқа экинлар парваришида йўл қўйилган айрим нуқсонларни ҳам руйи-рост айтиб, ўз маслаҳатларини беришяпти.

Деҳқонлар қадимдан мана шу ойда экинлар парваришига зўр беришган. Бой тажриба ва имкониятларини тўла сафарбар этганлар.

Жиззах вилоят ҳокими Алишер Тошкенбоев раҳбарлигидаги мусобақадошлар асосий эътиборни мана шу масалага қаратмоқдалар. Мирзачўлда пахта етиштириш осон эмас. Сув танқис, ерларнинг мелиоратив ҳолати ёмон. Қийинчиликларни мардонавор енгаётган деҳқонлар ўтган йиллардаги доғни ювиш мақсадида астойдил тер тукмоқдалар. Вилоятнинг кўплаб туманлари пахтазорларида ҳосил чўғи чакки эмас. Айрим пайкалларда ҳозирданоқ пахта нишоналари юз кўрсатмоқда. Мусобақадошларга Сайхунобод туманидаги Шўрўзак, «Пахтакор», Боёвут туманидаги «Деҳқонобод», «1-Май» ва Сирдарё туманидаги «Синдоробод» ҳамда «Малик» ширкатлар уюшмалари далаларида амалга оширилаётган ишлар айниқса маъқул келди. Мазкур хўжаликлар пайкалларидаги ҳар туп ғўзада ўртача 17—19 тадан ҳосил тугунчалари мавжуд. Ялпи майдонлар бегона ўтлардан тозаланган, ҳашаротга қарши кураш намунали ташкил этилган.

Шу билан бирга вилоятнинг Мирзаобод, Ховос ва Ш. Рашидов туманларидаги баъзи хўжаликларда экинлар парваришида нуқсонлар борлиги кузатилди. Ғўза ривожи суст, чеканка ишлари ҳам чўзилиб кетмоқда. Айрим пайкаллар сувдан қолган, жиззахлик тажрибали деҳқонлар ўз ҳамкасбларига камчиликларни тугатиш ҳақида амалий маслаҳатлар бердилар.

Ҳа, бетга айтганнинг заҳри йўқ, аҳил бўлсанг, аниқ гапир дейдилар. Узаро текширув бригадалари билдирган мулоҳазалар, кўрсатган камчиликлар айни кунларда жойларда муҳокама этилаяпти. Зудлик билан уларни тузатиш тадбирлари кўрилаяпти.

Шубҳа йўққи, умум ишимизга буларнинг катта нафи тегади. Насиб этса, мазкур тадбир кўзлаган оқ олтин хирмонимизга барака киритади.

● ТОШКЕНТ ва НАМАНГАН вилоятлари деҳқонлари учун ҳамкорлик янгилик эмас. Икки вилоят миришкорлари азал-азалдан тажрибалар алмашиб, ютуқларни баҳам кўрган, деҳқончиликдаги муаммоларни ҳамжиҳатликда бартараф этган.

Азалий одатга кўра тошкентлик деҳқонлар вилоят деҳқончилик саноати уюшмаси раиси Абдулҳамид Саидхўжаев бошчилигида мусобақадошлар юрти—Наманганда бўлишди. Улар вилоятда жорий йилда 200 минг гектар майдонда қишлоқ хўжалиги экинлари экиб, юқори ҳосил етиштириш учун қилинаётган фидокорона меҳнатдан мамнун бўлдилар. Айниқса, миришкорларнинг ғалла ҳосилдорлигини 8 центнерга ошириб, гектаридан 32,5 центнердан жами 266 минг тонна дон ишлаб чиқарганликларига муносиб баҳо бердилар.

Вилоятда етакчи тармоқ ҳисобланган пахтачиликдаги ишлар ҳам дуруст боряпти. 95 минг гектар майдондаги ғўзалар тўла ҳосилга кирган. Мақсад жорий йилда ҳар гектардан 29,5 центнердан 280 минг тонналик хирмон уйиш. Жорий йилда 62 фоизда «Фарғона-3», 26 фоиз майдонда «Наманган-77» навли пахта етиштирилаётганлиги ҳам тошкентлик мусобақадошлар эътиборидан четда қолмади.

Шу кунгача ғўзага 7-8 бор культивация, 3 бор озиқлантириш, 4 марта суғориш ўтказилганлиги ҳам вилоят деҳқонларининг аграр соҳанинг мазкур тармоғига катта аҳамият бераётганлигини кўрсатмоқда. Айни пайтда ғўзани чеканка қилиш ишлари қулай муддатларда ниҳоясига етказилди. Ҳозир ҳар гектарда 96,1 минг туп кўчат, ҳар тупда 8 тадан кўсак бор.

Намаңган туманидаги Ғайрат, Норин туманидаги «Норин», Уйчидаги А. Муминов номли, Тўрақўрғондаги «Олтин водий», Поп туманидаги «Дўстлик» жамоа хўжаликларида ғўзалар тўла ҳосилга кирган.

Тошкентлик мусобақадошларга Наманган туманидаги Меҳнат Қаҳрамони Абдураҳмон Жўраев, норинлик Мўйидин Абдураҳимов, Ғанибос Маллабоев, Абдулҳамид Мусахонов, Ёқубжон Усмонов бошлиқ бригадалардаги илғор тажрибалар маъқул келди.

Уч кунлик кузатишлардан сўнг мусобақадошлар ғўза парваришидаги айрим муаммолар, илғор тажрибалар хусусида фикрлашиб олдилар.

● ҚАШҚАДАРЁ. Вилоят меҳнаткашлари мустақиллигимизнинг беш йиллиги байрамини барча соҳаларда муносиб кутиб олиш иштиёқида меҳнат қилаётир. Гарчи бу йил ғалла тайёрлаш давлат буюртмаси бажарилмаган бўлса-да, 220 минг тонналик дон хирмони уйилди. Шу кунларда пахта майдонларида мўл ҳосил тўплашни кузлаб ғўза парвариши ҳар томонлама авж олдирилмоқда.

Сурхондарё, Қашқадарё ва Навоий вилоятларининг деҳқончилик шароити ва иқлими кўп жиҳатдан бир бирига ўхшаш. Шу боисдан ҳам Сурхондарё ва Навоий вилоятларидан бу ерга ташриф буюрган бир гуруҳ мутахассислар, деҳқонлар, қишлоқ хўжалик ходимлари қашқадарёлик пахтакорлар ва ғаллакорлар, соҳибкору боғбонлар амалга ошираётган ишлар билан атрофлича танишди.

Қашқадарё вилояти ҳокимлигида ўзаро текширув якунларига бағишлаб ўтказилган йиғилишда қишлоқ хўжалигидаги аҳвол атрофлича таҳлил қилинди, ютуқлар қайд этилиб, камчиликлар рўй-рост очиб ташланди.

Вилоят ҳокими О. Пармонов мусобақадошлар берган тавсия ва маслаҳатлар учун миннатдорчилик билдирди.

● СУРХОНДАРЁ. Қашқадарёлик бир гуруҳ мўл ҳосил усталари Сурхон воҳаси пахта далаларида бўлиб ғўза парвариши қандай олиб борилаётганлигини кўздан кечирди. Воҳада кўзланган ҳосил тўпланаётганлигининг гувоҳи бўлди.

Дарҳақиқат, сурхондарёликлар августни ҳосил тўплашда зарбдор ой деб эълон қилиб, ғўза парваришини юксак агротехника талаблари асосида жадаллаштиришга ҳаракат қилишаётир. Ҳар туп ғўзада ҳозирдаёқ 9—11 тадан бўлиқ кўсак ҳосил қилинган. Шу билан бирга жойларда ғўзани озиқлантириш, чеканкалаш ва сувдан оқилона фойдаланишда жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда. Пахта териш машиналарини мавсумга шайлашга етарли эътибор берилмаётир. Ғалладан бўшаган майдонларга экилган ғўзага алоҳида ишлов бериш талаб этилади.

Текширув якунларига бағишлаб ўтказилган йиғилишларда ана шу камчиликларни тезроқ бартараф этиш чора-тадбирлари белгиланди.

● НАВОИЙ. Ҳосилга ҳосил қўшилаётган шу кунларда мусобақадош жамоалар ўзаро текшириш бригадалари амалга ошираётган ишлар билан танишяпти, илғор тажрибаларни ўрганиб, камчиликларни бартараф этишга эътиборни қаратяпти.

Қашқадарёликлар ўзаро текшириш бригадаси аъзолари Навоий вилояти далаларида бўлди.

— Навоий вилояти пахтакорлари 44 минг гектар майдонда ҳосил етиштиряпти. Шу майдоннинг 75—80 фоизида юқори ҳосилга замин яратилган, — дейди ўзаро текшириш бригадаси бошлиғи, Қашқадарё вилоят деҳончилик-саноат уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари Қ. Ҳайдаров. — Бу борада талайгина ютуқлар, ўрганишга арзигулик тажриба билан бир қаторда камчиликлар ҳам мавжуд. Жумладан, вилоятда чеканка тугалланиши лозим бўлгани ҳолда бу иш эндигина 50 фоиз бажарилган. Ғўзани суғоришда айрим майдонлар кўллатиб юборилган бўлса, айрим жойларда ғўза сувга чанқоқ. Сувчилар тўғри тақсимланмаган. Улар иши устидан назорат йўқ. Тунгги суғоришга етарли эътибор берилмаяпти. Хатирчи туманида 700 гектар, Навбаҳор туманида қарийб 800 гектар, Қизилтепа туманида 700 гектардан кўпроқ майдонда ғўза ривожи кўнгилдагидек эмас. Боз устига сўнгги кунларда юз берган гармсел ғўзаларнинг юқори шохларидаги тугунчаларни тўкиб юборди. Бу майдонларда ғўзага ишлов бериш ва озиқлантиришни кучайтириш зарур. Шуни ҳам айтиш керакки, ғалладан бўшаган майдонларни шудгорлаш аксарият хўжаликларда ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Холбуки, ғалла экиш муддати тобора яқинлашмоқда. Ҳамма жойда ҳам техника воситаларини мавсумга шайлашга етарли эътибор беришяпти деб бўлмайди.

Мусобақадошлар ана шу камчиликларни тезроқ тугатиш юзасидан амалий тавсия ва маслаҳатлар бердилар.

Замини — зар, тупроғи — гавҳар мустақил Ўзбекистонимизда, тинчлик, барқарорлик —яратувчилик иштиёқи устивор. Азал-азалдан заҳматкаш, танти ва ўктам халқимиз иқтисодиётимизни мустаҳкамлашга, элимиз дастурхонини турли нозу неъматлар билан тўлдиришга, деҳқончилигимизни янада юксалтиришга азму қарор қилган ҳолда далаларда мардона тер тўкишмоқда. Боғу роғларимизда, полиз майдонлари ва токзорларимизда ғарқ пишиқчилик. Республикамиз ғаллазорларида ўрим-йиғим мавсуми ниҳоясига етказилди. Сара дон хирмонлари йилдан-йилга юксалмоқда.

Пахтачилик юртимизда асосий тармоқ ҳисоблангани учун ҳам заршуносларимиз юксак марраларни кўзлаб меҳнат қилишмоқда. Ҳосилга ҳосил қўшиш зарбдор ойлиги давом этмоқда. Пахта пайкаллари бугунги кунда чаноқлар табассумидан янада файзиёб. Қувончлиси шуки, республикамиз пахтакорлари, азалий анъанага кўра, бир-бирига кўмакдош, бир-бирининг қувончига шерик, муаммоларни ҳал этишда камарбаста. Ахир, доно халқимиз «Маслаҳатли, яъни кенгашли тўй тарқамас» деб бежиз айтишмаган.

Куни кеча пойтахт вилояти далаларида наманганлик пахтакорларининг ўзаро текшириш гуруҳи вакиллари иш бошлади. Бу гуруҳ сафида нуфузли раҳбарлар, етакчи мутахассислар, донгдор ва тажрибали пахтакорлар бор. Улар Юқори Чирчиқ туманидаги «Политотдел» ҳиссадорлик жамияти деҳқонлари ҳузурида бўлишиб, хусусан, 21-бригада далаларидаги бугунги аҳвол билан яқиндан танишдилар. Ишчи гуруҳи аъзолари мусобақадошларининг ютуқларидан қувонишди, айрим нуқсон ва камчиликларни ўзаро таҳлил қилган ҳолда муросасиз ва маслаҳатли фикрлар билдиришди. Ҳамкорлик юксак самаралар беришига ёрдам беради, албатта.

СУРАТДА: (ўнгдан иккинчи) бригада саркори Эргаш Мирсалмонов наманганлик мусобақадошлар Турсунбой Комилов, Ҳасан Нишонбоев ва Жумадулла Ғаппоровлар пахтазорда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ИСЛОҲОТЛАР—ТАРАҚҚИЁТ, ТЎКИНЛИК ЙЎЛИ

Ғуломқодир ҲАСАНОВ,
Сирдарё вилояти ҳокими,
Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати

Мустақил Узбекистоннинг беш йиллик тўйини нишонлаш арафасида турибмиз. Истиқлол сизга нима берди, деган саволга ҳар ким ҳам жўяли жавоб беришни истайди. Биз учун энг муҳими шуки, ота-боболаримиз асрлар бўйи орзу қилиб келган озодликка эришдик. Эркинликдан ортиқроқ бахт бўлиши мумкинми?

Биз топталган қадриятларимизни, динимизни, тилимизни урф-одатларимизни, бой маданий, тарихий, адабий меросимизни тиклаяпмиз. Уз байроғимиз, мадҳиямиз, туғромиз, миллий валютамизга, суверенитетимизга эга бўлдик. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, жаҳондаги бошқа нуфузли ташкилотларларга аъзомиз. Узбекистонни дунё танимоқда. Беш йил ичида юртимизда эришилган муваффақиятларнинг салмоғи шу қадар улканки, буни бир сўз билан ифодалаб бўлмайди.

Утган қисқа давр мобайнида вилоятимизда ҳам қатор ижобий ўзгаришлар рўй берди. Узбекистон Конституцияси қонунлари доирасида республикамиз Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов қабул қилган ҳаётбахш фармонлар, Вазирлар Маҳкамасининг муҳим қарорларининг ижросини таъминлаш учун бутун куч-ғайратимизни сарфламоқдамиз.

Булар вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришда, ислоҳотларни чуқурлаштиришда бош омил бўлмоқда.

1993 йилда Гулистон шаҳрида «Нафосат» Узбекистон - Италия қўшма корхонаси ташкил этилди. «Нилуфар» пайпоқ тўқиш фабрикаси ва нотўқима газмоллар ишлаб чиқариш цехи қуриб битказилди. Оқолтин туманида «Карера» Узбекистон- Италия, Мирзаобод туманида «Ўзалтайтрактор» қўшма корхоналари ишга туширилди. 1994 йилда Гулистон шаҳрида йилига 1,5 миллион декалитр алкоголсиз ичимликлар ишлаб чиқарадиган завод, ўтган йили Сирдарё туманидаги «Малик» ширкатлар уюшмасида чет эл технологияси билан суткасига 3 тонна сутни қайта ишлашга мўлжалланган корхона фойдаланишга топширилди.

Сирдарё шаҳрида Олмониянинг «Винклер» фирмаси технологиясига асосланган нон заводи ишга туширилди. Сайхунобод, Ш. Рашидов туманлари, Ховос посёлкасида ҳам ана шундай кичик нон заводлари қурилиши олиб борилмоқда. Сайхунободда шакар ва сут заводлари бунёд этилди. Вилоят қишлоқларида ўтган давр мобайнида ун, ёғ ва бошқа халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга мўлжалланган 150 га яқин тегирмон, мойжувоз, кичик ва ўрта корхоналар ишлаб турибди.

Айни вақтда эса Гулистон шаҳрида Туркия билан ҳамкорликда ип йигирув фабрикаси, Меҳнатобод туманида пахта тозалаш заводи, Гулистон туманида Россия билан ҳамкорликда пахтани қайта ишлаш корхонаси қурилиши ишлари олиб борилмоқда.

Вилоятимизда республика Президенти И. А. Каримовнинг «Аҳолини ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисида»ги фармонини бажариш юзасидан ҳам амалий ишлар қилинмоқда.

1992 йилда узунлиги 30 километр бўлган «Деҳқонобод — Гулистон» ичимлик суви тармоғи фойдланишга топширилди. 1995 йилда унинг Гулистон — Янгиер қисми ҳам ишга туширилди. Меҳнатобод туманида узунлиги 14 километр бўлган ичимлик суви тармоғи ўтказилди. Умуман кейинги икки йилда вилоятда 304 километр газ ва 96 километр ичимлик суви тармоғи қурилди. Вилоят бўйича газлаштириш 79 фоизга, тоза ичимлик суви билан таъминлаш 95 фоизга етказилди.

Соғлом авлодни камол топтириш мақсадида ўтган беш йил давомида Бахт шаҳрида 150 ўринли, Гулистон туманида 60 ўринли туғруқхона, Гулистон шаҳрида хўжалик ҳисобидаги «Матлуба» поликлиникаси ва 110 ўринли туғруқхона, Сирдарё туманида 50 ўринли терапия шифохонаси, Ширин шаҳри, Боёвут, Ховос, Мирзаобод туманларида ҳам бир қатор соғлиқни сақлаш бинолари фойдаланишга топширилди.

(Давоми 2-бетда)

КЎСАКЛАР ШОДАСИ

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг беш йиллигига муносиб армуғон тайёрлашга азму қарор қилган Шовот туманидаги «Москва» жамоа хўжалиги пахтакорлари бу йил 1160 гектар майдонда дур ундиришяпти. Миришкорлар ҳар гектар ердан 32 центнердан хирмон кўтариш учун айни кунларда парвариш ишларини жадал олиб бормоқдалар.

Хўжаликнинг Рўзимбой Отажонов ва Олим Матчонов бошлиқ бригадалари далаларида ғўза ривожи кўнгилдагидек. Бу икки мусобақадош жамоа заршунослари гектаридан 33-35 центнердан оқ олтин етиштириш ниятида меҳнат қилишаётир. Экинларга маромида ишлов берилиб, қондириб суғориляпти. Астойдил меҳнат самараси кўсаклар сони кун сайин кўпаймоқда.

Р. ОТАХОНОВ.

ИСЛОҲОТЛАР—ТАРАҚҚИЁТ, ТЎКИНЛИК ЙЎЛИ

(Боши 1-бетда)

Ўтган тўрт йил ичида вилоят бўйича 754 ўринли касалхона ва 1720 қабулга мўлжалланган шифохоналар ишга туширилган бўлса, шу йилнинг ярмида Ширин шаҳрида 60 ўринли туғруқхона, 60 ўринли вилоят онкология диспансери ва Ховос туманида 70 қабулга мўлжалланган қишлоқ врачлик пункти фойдаланишга топширилди.

Халқ таълими тизимини мустаҳкамлашга ҳам жиддий эътибор бериляпти. Вилоятда 17,9 минг ўқувчига мўлжалланган 50 та янги мактаб ва эски мактаблар биноларига қўшимча бинолар қурилди. 1405 болага мўлжалланган боғчалар тарбияланувчиларни бағрига олди.

Ўтган 4 йилда вилоят бўйича барча манбалар ҳисобига аҳолига 429 минг квадрат метр уй-жой қурилди. Шу йилнинг ўтган даври мобайнида эса 16,5 минг квадрат метр уй-жой фойдаланишга топширилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йилгача бўлган даврда Ўзбекистон Республикаси қишлоқ ижтимоий инфраструктурасини ривожлантириш дастури тўғрисида»ги қарори билан тасдиқланган дастурга асосан 2000 йилгача вилоятда 70 та даволаш пунктлари ва касалхоналар созланади, 5 та даволаш амбулаторияси қишлоқ даволаш пунктларига айлантирилади, 76 минг ўринли умумтаълим мактабларининг бинолари кенгайтирилади, эскилари қайта таъмирланади. Қишлоқларга 630 километр газ қувурлари тортилади, 500 та телефон рақами ўтказилади, 7,6 минг квадрат метр савдо, умумий овқатланиш ва маиший хизмат объектлари корхоналар маблағлари ҳисобига қурилиб, фойдаланишга топширилади.

Вилоятда давлат корхоналарини хусусийлаштириш изчил давом этмоқда. Шу йилнинг ўтган олти ой давомида 38 та объект хусусийлаштирилди. 244 ҳиссадорлик жамияти тузилди, улардан 208 таси корхоналарни хусусийлаштириш ҳисобига ташкил топди. Кўчмас мулк ва қимматбаҳо қоғозлар бозори шаклланмоқда.

Вилоятда 535 миллион сўмлик акциялар чиқарилди, улардан 103 миллион сўмлиги сотиб бўлинди. Акциялардан олинган дивидендлар салкам 10 миллион сўмни ташкил этди.

Тадбиркорликни ривожлантириш мақсадида 6 ой давомида 37 миллион сўмлик имтиёзли кредитлар ажратилди.

Яқинда вилоятдаги қатор рўйхатга олинган кичик корхона ва фермер хўжаликлари фаолиятини қайтадан кўриб чиқдик, керакли ёрдам кўрсатилди. Натижада уларнинг фаолиятида ўзгаришлар пайдо бўлди. Шу билан бирга яна 238 та кичик ва хусусий корхоналар ташкил этилиб, уларда қўшимча 2800 ишчи ўринлари яратилди.

Айни вақтда вилоятда 7 та қўшма корхона фаолият кўрсатиб турибди, улардан ярим йилда 28 миллион сўмлик тушум бўлди. Шу йилнинг охиригача яна 3 та қўшимча корхона иш бошлаши кўзда тутилмоқда.

Ҳозир 1034 та деҳқон-фермер хўжаликлари 17 минг 600 гектар майдонда деҳқончилик қилишмоқда. Бу йил уларга яна 3800 гектар ер ажратиб берилди. Фермерларни қўллаб-қувватлаш мақсадида «Бизнес-Фонд» томонидан 20 миллион сўм маблағ ҳамда 3,4 миллион сўм банк ссудаси берилди.

Спортни ривожлантириш алоҳида эътиборда. 189 та спорт заллари ва стадионлар, 5 та бассейн ва 1185 та спорт майдончалари бор. Гулистон шаҳридаги марказий ўйингоҳ, шунингдек, шаҳар ва туманлардаги ўйингоҳлар қайта таъмирдан чиқарилди. Боёвут, Мирзаобод ва бошқа туманларда бир қатор янги спорт комплекслари, стадионлар фойдаланишга топширилди.

Яқинда Гулистон шаҳрида Ўзбекистон Республикаси қишлоқ меҳнаткашларининг 1 спартакиадаси ўтказилди. Унинг вилоятимизда ўтказилишида рамзий маъно бор.

Гулистон шаҳри марказий ўйингоҳида 3 та очиқ турдаги теннис корти ишлаб турибди, яна қўшимча 7 та корт қурилмоқда. Бундан ташқари битта ёпиқ турдаги теннис корти қурилиши якунланяпти. Гулистон пахта тозалаш заводи қошида ҳам янги спорт комплекси бунёд этилди. Мустақиллик кунигача ҳамма шаҳар ва туманларда бир қатор теннис кортлари фойдаланишга топширилади.

Шу кунларда мустақилликнинг беш йиллиги ва Мирзачўлни ялпи ўзлаштиришнинг 40 йиллиги шарафига «Умид-96» теннис мусобақасини ўтказишга қизғин ҳозирлик кўряпмиз.

Ўтган беш йил ичида шаҳару қишлоқларимиз ҳам ўзгарди. Бозорларимиз қайтадан таъмирланиб, кенгайтирилди. Гулистон шаҳрида янги деҳқон бозори қад ростламоқда. Савдо, маиший, умумий овқатланиш шоҳобчалари қурилмоқда.

Саноат, қурилиш, транспот, алоқа, почта, тиббий ва маиший хизмат, халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида эришилаётган ютуқлар билан бир қаторда нуқсонлар ҳам йўқ эмас. Бугун бу ҳақда очиқ айтишимиз керак. Камчиликлар айниқса қишлоқ хўжалигида яққол сезилмоқда.

Мана тўрт йилдирки, пахта етиштиришда оқсаб келаяпмиз. Бунинг маълум сабаблари бор, албатта.

Ер шароити оғир, тупроқнинг мелиоратив ҳолати талаб даражасида эмас. Кўп жойда 1,2 — 1,7 метр юзада сизот сувлари учрайди. Мирзачўлни ялпи ўзлаштиришга киришилганда узунлиги 100 километрдан иборат Марказий Мирзачўл коллектори қазилган эди. Ўнлаб бошқа коллекторлар шу марказий коллекторга келиб туташарди. Ерлар янги ўзлаштирилган йиллари ҳосилдорлик ортиб бораверди. Бироқ вақт ўтгани сайин очиқ ва ёпиқ зовурлар, ёпиқ қудуқлар, суғориш шоҳобчалари лойқага тўлди. Ерларнинг шўрланиши, қайта шўрланиши ҳисобига ҳосилдорлик кескин пасайди. 1000 дан ортиқ тик қудуқдан ҳозирда 850 га яқини қолган, унинг ярмидан кўпи ишламайди. Новли суғориш тармоқлари ҳар йили қайта-қайта таъмирланади. Лекин қишдаги ёғин-сочиндан сўнг тўлиб қолган новли тармоқлар музлаб, ёрилиб кетади. Биз ана шу зовурларни тозалаш учун иқтисодий жиҳатдан мушкул аҳволда эдик. Шундай оғир вазиятда ҳурматли Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов чўлқуварларга катта ёрдам кўрсатдилар. Яқинда ички хўжалик зовурларини тозалаш учун 60 миллион, хўжаликлараро зовурларни тартибга келтириш учун эса 20 миллион сўмлик имтиёзли кредит ажратилди.

Бу йил Сирдарёнинг эски ўзанида жойлашган Сирдарё, Сайхунобод, Гулистон, Боёвут туманларида бошқа туманларга қараганда ҳосилдорлик ёмон эмас. Лекин Меҳнатобод, Ховос, Ш.Рашидов, Оқолтин, Мирзаобод туманларида аҳвол мураккаб. Ер ҳайдаш пайтида гипс қатламига теккан плуглар синиб кетаяпти. Шўр таъсирида техника воситаларининг ишчи органлари коррозияга учраб, муддатидан олдин ишдан чиқмоқда.

Буларнинг ҳаммаси маҳсулот таннархининг ошиб кетишига сабаб бўлаяпти. Деҳқонларимиз эса ўз ҳамкасбларига садоқат билан ҳалол меҳнат қилишмоқда.

Бу йил давлатга пилла сотиш топшириғини бажардик. Лекин ғалла етиштириш режаси бой берилди. Ғалладан бўшаган майдонларга озуқабоп экинлар экилаяпти. Ҳозиргача салкам 10 минг гектар ерга тезпишар макка экилди. Ҳаммаси бўлиб 19 минг гектар ерда макка парваришланади.

Далаларда пахта ҳосили ёмон эмас. Ғўза парваришига алоҳида эътиборни қаратяпмиз. Ғўзалар кимёвий усул билан чеканка қилинаяпти. Бу йил давлатга пахта сотиш режасини бажариб, юзимизни ёруғ қилиш ниятидамиз. Ички имкониятлардан тўла фойдаланишга ҳаракат қилаяпмиз. Техникани йиғим-теримга ҳозирлаяпмиз.

Вилоятимиз меҳнаткашлари республикамиз мустақиллигининг беш йиллигини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олишга қаттиқ бел боғлашган. "

ИЖТИМОИЙ МУҲОФАЗА БОШ ВАЗИФА

Алишер ЖУМАЕВ,
«Фарҳод» ширкатлар уюшмаси раиси.

Ховос туманидаги «Фарҳод» ширкатлар уюшмасининг қишлоқ ижтимоий инфраструктурасини ривожлантириш юзасидан ишлаб чиққан дастури вилоят миқёсида катта қизиқиш уйғотмоқда.

— Марказий қўрғонимиз шаҳардан қолишмайди. Бу ерда замонавий савдо-сотиқ дўконлари, маданий ва маиший муассасалар, табобат шохобчалари аҳолига ҳар жиҳатдан мукаммал хизмат кўрсатмоқда. Қўрғон тўлиқ газлаштирилган. Уюшмамиз маркази ва қишлоқларимизда 12 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Қишлоқ истиқболини яхшилаш учун аввало мана шу аҳоли фарзандлари ҳар томонлама баркамол тарбия олиши керак. Бунинг учун аввало иқтисодни кўтариш, келажак авлодни жаҳон андозаларига ҳар жиҳатдан мос келадиган ўқув қуроллари билан таъминлаш, ёшларни дунёвий билимлардан баҳраманд қилиш тақозо этилади. Уюшмамизда замоанвий лойиҳа асосида қурилган 7 та ўрта ва битта тўлиқсиз ўрта мактаб бор. Улардан 6 таси тўлиқ газлаштирилган. Қолган 2 та мактабда ҳам газлаштириш ишлари олиб борилмоқда. Айни вақтда барча мактаблар уюшма ҳисобидан тўлиқ таъмирланмоқда. Халқ таълими соҳасидаги кўрсатилаётган ғамхўрликни янада яхшилаш мақсадида шу йил андижонликлар тажрибасини қўллашга ўтдик. Айрим қишлоқ мактабларига ер ажратиб бердик. Хусусан 6 -ўрта мактаб ўқитувчи ва ўқувчилари 20 гектар майдонда пахта етиштиришяпти. Бунинг афзаллик томони шундаки, режадаги ҳосилнинг 40 фоизи ва режадан ортиқчаси тўлалигича мактаб ихтиёрида қолдирилади. Эришилган фойда ҳисобига мактаб ўқув базаси, иқтисоди яхшилаб борилади. Келгуси йилдан уюшмадаги ҳамма мактабларга ер ажратиб бермоқчимиз. Шу билан биргаликда мактабларни ялпи компьютерлаштириш масаласини ҳам ҳал этаяпмиз.

Ҳар бир ўсмир пухта билим олиши, соғлом бўлиб вояга етиши керак. Мактабларнинг бошланғич синф ўқувчиларини уюшма ҳисобидан бепул нонушта билан таъминлашни ҳам йўлга қўяяпмиз. Айни вақтда уюшмада замонавий ун тегирмони, нон-булочка ва бошқа турли хил озиқ-овқат маҳсулотлари тайёрланадиган цехларни қуриб битказиш чоралари кўрилмоқда.

Халқимизда саломатлик — туман бойлик деган нақл бор. Одамлар соғ-саломат эканлар, уларнинг ишларида унум-барака бўлади. Уюшмамиз ҳудудида жойлашган қўшни Боёвут тумани марказий касалхонаси билан шартнома тузганмиз. Бу уларга коммунал хизмат турларини кўрсатамиз, яъни биноларни иситиш, электр қуввати билан таъминлашни ўз зиммамизга оламиз. Шифохона маъмурияти эса уюшмамиздаги беморларни даволашни кафолатлайди. Шу билан биргаликда аҳолига тиббий хизмат кўрсатишни ўзимизда ташкил этишни ҳам йўлга қўяяпмиз. Марказий қўрғонимизда 10-15 киши кундузи даволанадиган физиотерапия хонаси, «Тез ёрдам» пунктига эга бўлган қишлоқ шифокорлик амбулаториясини ҳам шу кунларда ишга тушириш арафасидамиз. Бундан ташқари болалар касалхонасини очишни мўлжалаб турибмиз. Биномиз бор, зарур асбоб-ускуналарни уюшма ҳисобидан сотиб оламиз. Биз Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «2000 йилгача бўлган даврда Ўзбекистон қишлоқ ижтимоий инфраструктурасини ривожлантириш дастури тўғрисида»ги қарорни бажаришни бундан кейин ҳам асосий вазифларимиздан деб биламиз. Чунки бугунни ўйлаган эртани унутмаслиги керак.

Умар ҳожи ота Усмонов деҳқончиликнинг устаси сифатида нафақат Малик жамоа хўжалигида, балки Сирдарё вилоятида обрў топганлардан. 81 ёшли Умар ота уч йилдан буён болалари билан фермерлик қилади. Ўтган йили пахта ҳосилдорлигини 9 центнерга ошириб, гектаридан 35 центнердан хирмон уйганди.

Айни пайтда Умар ота парваришлаётган ғўзаларда 8-9 талан бўлиқ кўсак бор.

Суратда: кекса деҳқон Умар ҳожи ота Усмонов болалари ва набиралари даврасида.

СИР БЎЙИДА, НУР ҚЎЙНИДА

Мустақил Ўзбекистон эндигина беш ёшга киряпти. Бироқ қилинган ишларга бир қаранг! Барча фуқароларга, мулкчилик шаклидан қатъий назар, барча корхоналарга ташаббус ва ишбилармонликни намоён қилиш учун тенг имконият яратиб берилган.

(«Палея» халқаро нашриёти «XX аср халқ доҳийлари» туркумида чоп этган «Барқарорлик ва ислоҳотлар» китобидан).

РАҚАМЛАР САЛМОҒИ

Вилоятда бугунги кунгача 1034 та деҳқон (фермер) хўжаликлари ташкил этилган бўлиб, уларнинг 632 таси чорвачилик ва 402 таси эса деҳқончилик йўналишида фаолият юритмоқда. Фермерлар қарамоғида айни вақтда 14179 бош қорамол, шу жумладан, 4144 бош соғин сигирлар, 8210 бош қўй-эчкилар, 850 бош отлар ва 4629 та парранда мавжуд.

* * *

Вилоятда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг аҳоли омонатларини индексация қилиш тўғрисидаги қарорини бажариш тезкорлик билан амалга оширилмоқда. Айни кунларда бу тадбир халқ банкининг 77 та бўлимларида ўтказилмоқда. 1 августга қадар аҳолига 31 миллион индексация суммаси тарқатиб берилди.

Гулистон туманидаги «Ўзбекистон» деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси жорий йилда 452 гектар майдонда ғўза парваришлаяпти. Миришкорлар шу кунгача мавжуд майдонларни 4 марта суғориб, ғўзага оби-тобида ишлов беряптилар.

Суратда: уюшма раиси Қаҳрамон Абдукаримов бригада бошлиғи Бозорбой Турсунқулов билан фикрлашмоқда.

Х.МИРЗАКАРИМОВ олган сурат.

Оқолтин асрий чўл қўйнида ташкил топган туман. Бу йил Мирзачўлни ялпи ўзлаштириш бошланганлигининг 40 йиллигига ва туманнинг 25 йиллиги кенг нишонланади. Мустақиллик шарофати билан иқтисодий ислоҳотларнинг изчил амалга оширилаётганлиги туфайли оқолтинликлар барча соҳаларда юксак самарадорликка эришмоқдалар. Туманда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва сотиш билан бир қаторда саноат ҳам тез суръатларда ривожланмоқда. Хусусий корхоналарда ишлаб чиқарилаётган халқ истеъмол моллари аллақачон харидорлар эътиборига тушди. Айниқса, хорижий давлатлар билан ҳамкорликда ташкил этилган бир нечта қўшма корхоналар маҳаллий хом ашёдан ҳам ўта сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўймоқдалар.

Туман ҳокими Абдураззоқ Қаюмов билан суҳбатимиз туман қишлоқларига саноатнинг кириб бориши ва унинг натижалари хусусида бўлди.

ХОРИЖ БИЛАН ЭРКИН ҲАМКОРЛИК

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 1 майдаги қарори билан туманда агрофирма тузилганди, унинг афзаллик томонлари тезда кўринди. Муҳими шундаки, етиштирилаётган маҳсулотни қайта ишлаш, сотиш ва сақлаш, қолаверса кўплан-кўп янги замонавий технологияларни ишлаб чиқаришга тадбиқ этиш, янгиликларни тажрибадан ўтказиш каби масалаларни агрофирма ўз ичига олган. Маҳсулотлар сифатини жаҳон андозалари талаби даражасига кўтариш ҳам агрофирма зиммасида, ҳатто маҳсулотни четга чиқаришга ҳам унинг ўзи лицензия беради.

Қуш учса қаноти, одам юрса оёғи куядиган дашт қўйнида; қисқа давр ичида кўплаб йирик ишлаб чиқариш корхоналари вужудга келди. Сардоба қўрғонида Ўзбекистон — Италия қўшма корхонаси, «Каррера» тикувчилик фабрикаси фаолият кўрсатмоқда. Бу ерда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар сифати истеъмолчиларни тўла қониқтирмоқда. Иқтисодий алоқалар яна уч йирик давлат билан давом эттирилмоқда. Булар Хитой, Венгрия ва Франция мамлакатларидир. Ўзаро келишувга биноан Хитой Халқ Республикаси томони Бобур номли деҳқон-фермер хўжаликлари бирлашмаси марказий қўрғонида бир кеча-кундузда 20 тонна ун ишлаб чиқарадиган заводни қуриб берди. Тоиров номли хўжаликда ҳам бир кеча-кундузда 50 тонна ун ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган янги завод фаолият кўрсатмоқда. Замонавий ускуналар билан жиҳозланган, бунинг устига шовқинсиз ишлайдиган ана шундай заводларнинг ишга туширилиши аҳоли учун муҳим қулайликдир.

Венгриянинг «Ингаер — Боболна» фирмаси билан ҳам иқтисодий алоқалар ўрнатилган. Мазкур фирма мутахассислари бу йил С. Сиддиқов номли деҳқон-фермерлар хўжаликлари даласида 12 гектар ерда венгер буғдойини экиб, тажриба ўтказдилар. Бизнинг шароитга мослашадиган нав яратиш борасида жиддий иш олиб борилди. Натижалар ёмон эмас. Венгер буғдойи ўзининг кўп жиҳатлардан афзаллигини кўрсатди. Жайдари буғдойнинг гектаридан ўртача 25-30 центнердан ҳосил олиш мумкин бўлгани ҳолда, буғдойнинг Венгрия нави гектаридан 55-60 центнердан ҳосил берди. Биз хорижий давлатлар билан амалга оширилаётган бундай иқтисодий ҳамкорликдан кўзланган манфаатдорликка эришяпмиз. Ўзаро алоқаларни янада мустаҳкамлаш мақсадида тузилган шартномаларнинг барча шартларига тўлиқ амал қилиняпти. Масалан, аҳдлашувга биноан Францияга йилига 10 мингта тошбақа етказиб берилади. Тумандаги масъулияти чекланган «Ҳисор» жамияти аъзолари бу вазифани сидқидилдан адо этмоқдалар. Хорижий мамлакатлар билан иқтисодий алоқаларни ўрнатиш ва ривожлантириш ҳам агрофирма орқали амалга оширилмоқда. Чет эл инвестициясини киритиш бўйича туманимиз вилоятда ягона ҳисобланади. Бундай қулайлик ва имконият албатта жонажон республикамизнинг мустақилликка эришгани шарофатидандир. Келгусида иқтисодий алоқаларни янада кенгайтириб, туманимизда йирик саноат тизимларини бунёд этиш ҳаракатидамиз. Истиқболда Оқолтин ҳам иқтисодий, ҳам ижтимоий жиҳатдан бақувват, жаҳон танийдиган улкан саноат корхоналарига эга туманга айланади.

Бугунги хайрли ишлар самараси бунга далилдир.

ДЕҲҚОН ҲИССАДОР, МУЛКДОР

Боёвут туманидаги «1-Май» ҳиссадорлик жамиятининг пай шакли ва дивидендни жорий этиш тажрибасидан

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш чоралари тўғрисида» 1993 йил 7 январдаги ва 1994 йил 23 февралдаги қарорларига асосан вилоятдаги 78 та давлат хўжалиги давлат тасарруфидан чиқарилиб, мулкчиликнинг бошқа шаклларига ўтказилган эди. Уларнинг 46 таси ширкатлар уюшмасига, 32 таси эса деҳқон-фермер хўжаликлари бирлашмасига айлантирилди. Мулкчиликнинг янги шаклига ўтиб фаолият юритиш бугунги кунда кўпгина ютуқларнинг асосий омили бўлмоқда. Бу борадаги натижалар айниқса «1-Май» ҳиссадорлик жамиятида ибратлидир. Мазкур хўжалик илгарилари иқтисодий жиҳатдан сезиларли ҳолда таназзулга юз тутган эди. У 1993 йил 30 июнидан ширкатлар уюшмасига айлантирилди. Уюшманинг янги тузилган кенгаши биринчи ишни маъмурий бошқарув аппарати ходимларини қисқартиришдан бошлади. Давлат хўжалиги вақтидаги 60 киши ўрнига маъмурий ходимлар сони 21 кишига келтирилди. Уюшма таркибида 8 та ширкат ташкил этилди. Улардан 4 таси деҳқончилик, 1 таси чорвачилик, 1 таси таъмирлаш ва техник хизмат кўрсатиш, 1 таси қурилиш ва сўнгтиси ўсимликшунослик тармоғига хизмат кўрсатиш ширкатидир.

Бунда хўжаликдаги 3 та болалар боғчаси, 3 та клуб ва 1 та аҳолига маиший хизмат кўрсатиш тармоғи ҳам ҳисобга олинди. Уюшмада молия ҳисоботи маркази ташкил этилиб, мавжуд 8 та ширкатларнинг ҳисоб рақамлари шу марказда очилди. Мазкур марказда ҳар бир ширкатнинг харажат ва даромад дафтарлари юритилиб, уларга дахлдор барча иқтисодий масалаларни алоҳида шаклда олиб бориш йўлга қўйилди. Натижада ширкатлар ширкатлар билан, ширкатлар бригада ва звенолар билан, ширкатлар билан уюшма ўртасида ўзаро битим асосида фаолият юритиш услуби вужудга келди. Уюшманинг ўзи эса пахта заводи, республика ва вилоятнинг бошқа корхона ва ташкилотлари билан ўз фаолиятига оид масалалар бўйича шартномалар тузишни йўлга қўйди. Айни вақтда уюшмага қарашли барча ширкатлар мустақил ҳолда иш юритадиган бўлдилар. Уларнинг режа ва ҳисобот юритишларига четдан ҳеч ким аралашмайди. Даромад ва харажатлар ҳисоби, штат ва сметаларни тузиш, ҳатто иқтисодий ва ижтимоий масалаларни ҳал этишгача бўлган эркинликлар уларга бериб қўйилди. Хўш, мана шундай қулай иқтисодий имкониятлардан кейин натижа қандай бўлди. Мулкчиликнинг янги шакли уюшмага нима берди? Шуни алоҳида таъкидлаш кераккки, хўжалик ширкатлар уюшмасига айлантирилгандан кейин мавжуд ҳамма соҳалар бўйича бараварига ижодий ўзгаришлар кўзга ташланди. Одамларда меҳнатга, мулкка бўлган муносабат бутунлай ўзгарди. Эгалик ҳиссининг кучайганлиги туфайли ҳар бир ширкат аъзоси ишга масъулият ҳисси билан ёндашадиган бўлди. Буни рақамлар ҳам исботлаб турибди. Хусусан 1993-1995 йиллар давомида озиқ-овқат ва дон маҳсулотлари етиштириш кескин кўпайди. Масалан, 1995 йилда доннинг ялпи ҳосили 1993 йилга нисбатан 1,1 баравар, 1994 йилга нисбатан эса 1,8 баравар ошди. Ёки дон ҳосилдорлиги 1995 йилда гектаридан 32,2 центнерни ташкил этиб, 1993 йилга нисбатан 7,1 центнерга, 1994 йилга нисбатан олганда эса 3,3 центнерга ўсди. Бу йил эса уюшма вилоят бўйича энг юқори кўрсаткичга эришиб, ҳар гектар ғалла майдонидан ўртача 39,5-40 центнердан ҳосил олишга эришди. Бу кўрсаткич айрим ширкатларда 55-57 центнергача етказилди. Ғалла ҳосилдорлигини ошириш ва таннархни камайтиришга эришиш ҳисобига уюшмада соф фойда салмоғи ҳам ортиб бормоқда. Пахтачилик уюшмада етакчи тармоқ ҳисобланади. Эндиликда одамлар бу соҳани асосий даромад манбаи эканлигини тўлиқ тушуниб етганлар. Шу боисдан ҳам уюшма аъзолари мулк шакли ўзгаргач, бор эътиборларини пахтачиликка қарата бошладилар. Натижада 1993 йилда пахта ҳосилдорлиги ҳар гектар ер ҳисобига 21,4 центнерни, 1994 йилда 28,6 центнерни, 1995 йилда эса 34,3 центнерни ташкил этди.

Уюшма аъзолари иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, давр билан ҳамоҳанг қадам ташлаб бораверишда мулкчиликнинг янги-янги шаклларига ўтиб ишлаш самарали эканлигини аллақачонлар тушуниб етганлар. Шунга кўра ширкат аъзолари 1994 йилга келиб уюшмани ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятига айлантиришга киришдилар. Натижалар салмоғи яна кутилгандай бўлди. Хўжаликдаги мавжуд ҳамма тармоқлар фойда берадиган соҳага айланди. Хусусан 1995 қишлоқ хўжалик йили 1 миллион 223 минг сўм соф фойда билан якунланди.

Ҳиссадорлик жамиятининг ширкатлар уюшмасидан туб фарқи шундаки, хўжалик мулкининг бир қисми қонуний асосда меҳнат жамоаси ҳар бир аъзосига тегишлидир. Низомга кўра ҳиссадорларнинг жамиятнинг умумий айланма фондига қўшган ҳиссалари бир киши ҳисобига бугунги кунда 18101 сўмни ташкил этмоқда. Эндиликда одамлар мулкчиликнинг бу шакли даромад манбаи эканлигини амалда кўрмоқдалар. Ҳиссадорлик жамиятнинг низомида унинг аъзоларига бериладиган ҳуқуқлар, эркинлик ва бошқа қулайликлар амалдаги қонунлар асосида кафолатлаб қўйилган. Акцияларнинг пай эгалари ҳиссадорлик жамияти фаолияти ҳақида истаган вақтида тўлиқ маълумот олишга, ўзига тегишли пайни ўз билганича тасарруф этиш ҳуқуқига эга. Хусусан жамиятдан чиқиш жараёнида пай эгаси уни тўла қийматини олишга ёки жамиятнинг бошқа аъзоларидан бирига мерос қолдиришга ҳақли ҳисобланади. Ҳатто нафақага чиққанидан кейин ҳам ҳар ойда ишлаган пайтида қўшган ҳиссаси ҳисобидан дивиденд олиб туради.

«1-Май» ҳиссадорлик жамиятининг пай шакли ва дивидендини жорий этиш бўйича тажрибаси вилоят миқёсида оммалаштиришга арзийди, — дейди вилоят деҳқончилик саноати уюшмаси раиси муовини О. Тожиев. — Чунки мулкчиликнинг мазкур шаклида иш юритиш қишлоқ хўжалик соҳасида ҳам юксак самара беришини 1-майликлар амалда исботлашяпти.

Саҳифани «Қишлоқ ҳаёти» мухбири Иброҳим ТОШЕВ тайёрлади.

Истиқлолнинг беш йиллиги шарафига

ТЎЙГА ТЎЁНА ЯРАШУР

Узбекистон Республикаси мустақиллигининг 5 йиллиги тантаналари тобора яқинлашмоқда. Иншоолло, тарих саҳифаларига учмас булиб муҳрланган «1991 йил, 31 август» Узбекиятон халқи қалбида истиқлолнинг келажаги ва истиқболига ишончини устивор айлади. Республика Олий Кенгаши сессиясида Президент Ислом Каримов Узбекистоннинг Давлат мустақиллигини эълон қилди. Не бахтки, 1 сентябрь Мустақиллик байрами куни сифатида белгиланди.

Шундан бери орадан беш йил утди. Тарихан ана шу қисқа давр ичида туб узгаришлар юз берди. Узбекистон жаҳонга юз тутди. Ҳаётимизнинг ҳамма соҳасида тараққиёт сари дадил қадам ташланди. Уша муборак тарихий кунни ҳаяжон ва фахр-ифтихор билан эслаймиз. Президентимизнинг парламентимиз минбаридан туриб айтган мардона ва уктам сузлари не-не асрлар утса ҳамки юракларимизда акс-садо беради: Ҳар қандай шароитда ҳам узлигимизни, виждонимизни йуқотмаймиз, белгиланган сиёсий йулимиздан қайтмаймиз!» Вақт — буюк ҳакам. Ҳаётнинг узи ана шу башоратнинг нечоғлик тугри эканлигини курсатди. Юртбошимиз таъбири билан айтганда, «Узбекистон — келажаги буюк юрт» уз йулидан истиқбол сари одимламоқда. Бундан фақат фахрланамиз, чексиз қувонамиз.

Хужалигимиз меҳнат аҳли ҳам келажакка ишонч, элу юртга садоқат ва узаро меҳр-оқибат туйғусида мустақиллигимизни мустаҳкамлаш йулида айтойдил тер тукишаяпти. 1996 йилни ҳар бир соҳада муваффақиятли якунлашга қатъий азму қарор қилган меҳнаткашларимиз деҳқончиликда узига хос ютуқларни қулга киритишаяпти. Пахтакорларимиз ҳосилдорликни 30 центнерга, ялпи хирмонни 4796 тоннага етказишга аҳд қилишган. 1617 гектар майдондаги ғузага юксак агротехник талаблар асосида парвариш қилинаётганлиги туфайли ҳосил нишоналари кузни қувонтирадиган даражада булмоқда. Шу кунларда ҳар туп ғузада уртача 5-6 тадан кусак, куплаб гул санаш мумкин. Экинларимиз ривожи яхши. Насиб этса, пахтадан режадагидан ҳам зиёд хирмон тиклаш ниятимиз бор. Ҳозирги кунларда ҳам ғуза парваришини асло сусайтирганимиз йуқ.

Ҳар қалай, жорий йилимизнинг дастлабки сарҳисоби қувончли булаяпти. Пиллакорларимиз ҳам мавсумни муваффақиятли якунладилар. Хужалик буйича 200 қути қурт уруғи парваришланиб, режадаги 10 тонна урнига 12,6 тонналик хирмон яратилди. Режа 126 фоизни ташкил этди. Айниқса Насибаой Йулдошева, Маматкарим Зулфиқоров ва бошқалар бошлиқ пиллачилик бригадаларида ҳосилдорлик янада юқори булди.

Пиллакорларимиз етиштирган мул-кул ҳосил камалакранг атласлар булиб, фаровонлик куркига курк қушади, деган умиддамиз.

Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Вазирлар Маҳкамасининг 25 июль кунги мажлисида сузлаган нутқида 1996 йилнинг дастлабки ярим йили якунлари том маънода ҳаётимизда туб бурилиш юз бергани ва иқтисодиётимизнинг жадал усиш даври бошланганини курсатмоқда, деб алоҳида таъкидладики, бу албатта мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг бориши ҳақида бизга тулиқ тасаввур беради. Шунингдек, мажлисда пахта ва ғалла етиштиришни купайтириш масаласига ҳам алоҳида эътибор берилди. Чунки халқимизнинг барака дастурхони деҳқончилик ҳисобланади.

«Деҳқон, дон сочар...» экан, аввало яхши ниятни кунглига эш айлайди. Пешона тери эвазига мул-кул ҳосил етиштиришни уйлайди.

Хужалигимиз ғаллакорлари шундай эзгу мақсад билан бултур кузда 648 гектар ерга уруғ қадаган эдилар. Дастлабки режа 3062 тонна қилиб белгиланган эди. Яхши ният — ярим давлат. Астойдил қилинган меҳнат узининг қувончли самараларини берди.

Ҳар гектар ердан 50 центнердан сара дон йиғиб олинди. Ялпи ҳосил 3240 тоннани, режа эса 106 фоизни ташкил этди. Давлатга 1571 тонна урнига 1927 тонна дон топширилиб, бу соҳадаги режа ҳам 125 фоизга адо этилди.

Халқимиз таъбири билан айтганда, ҳосилнинг даладагиси эмас, хирмондагиси ҳисоб. Шу маънода ғалла урим мавсумини муваффақиятли утказиш мақсадида олдиндан қизғин тайёргарлик курдик. Уримда қатнашувчиларга барча шарт-шароитлар яратиб берилди. Бу эса комбайнчиларимизнинг янада унум билан ишлашига имкон яратди. Қодир Мамазокиров, Раҳим Супижонов ва Эркин Ориповлар узларининг «Нива» ва «Енисей» комбайнлари билан ҳосилни тез ва нест-нобуд қилмасдан йиғиштириб олишда алоҳида жонбозлик курсатдилар. Уларнинг ҳар бири 130-140 гектар майдондаги ғаллани уриб-йиғиб беришди. Яна бир комбайнчимиз Ҳошим Супижонов эса Америкадан келтирилган «Кэйс» агрегатида тағин ҳам самаралироқ ишлашга муваффақ булди. У 180 гектар ердаги ғаллани тез ва саранжомлаб олишда жонбозлик курсатди.

Мавсум илғор ғаллакорлар номини элга танитди. Хайрулла Алиматов, Ҳуснидцин Абдулҳамидов, Хайрулло Жураев, Эркин Мусаев, Равшан Тухтасиновлар бошлиқ илғор оилавий звеноларда ҳосилдорлик салмоқли булди. Бу пешқадамлар ҳосилдорликни 53-60 центнерга етказишди.

Бугина эмас, хужалигимиз чорвадорлари ҳам йилнинг биринчи ярмини қувончли якунладилар. Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва сотиш режалари ортиғи билан уддаланди. Иншоолло меҳнат баракаси — фаровонликка, тукин-сочинликка йул очади. Ахир элимизга ҳамма нарса керак: пахта ҳам, ғалла ҳам, гушту ёғ ҳам!

Далаларимизда, фермаларимизда иш бир зум тухтамайди. Бугун кечагидан, эртага эса бугунгидан унумлироқ ва самаралироқ ишлаш завқи-шавқи билан яшаяпмиз. Утган хужалик йилида ҳам барча соҳада ютуқларимиз салмоқли ва залворли булган эди. Ютуқларимизни мустаҳкамлаб бораяпмиз. Жорий йилда ҳам сарҳисоб рақамлари кунгилдагидек булади, деган умиддамиз.

О. СОТВОЛДИЕВ,
Учқурғон туманидаги «Учқурғон» жамоа хужалиги бошқаруви раиси.

ҲОСИЛДОРЛИКНИ ОШИРИШ НИМАЛАРГА БОҒЛИҚ?

Буғдойнинг унумдор «Спартанка», «Скифянка», «Юна» навлари буйича тавсиялар

Мамлакатимизда ғалла мустақиллигига эришиш учун суғориладиган ерларда етиштирилаётган бошоқли дон ҳосилдорлигини оширишга алоҳида эътибор бериляпти. Бунинг учун бошқа бир қатор омиллар билан бирга ғалла уруғчилигини яхшилаш, серҳосил ва турли касалликларга чидамли навларнинг экилишини йулга қуйиш диққат марказида турибди. Бу борада Венгрия, Миср, Қозоғистон ва бошқа мамлакатлар мутахассислари билан яқиндан хамкорлик қилинмоқда.

Маълумки, Краснодар Россиянинг йирик ғаллачилик минтақаларидан бири ҳисобланади. Бу ерда бошоқли доннинг янги-янги навлари яратилиб, ишлаб чиқаришга жорий этилган. Кузги буғдойнинг «Спартанка», «Скифянка», «Юна» навлари ана шулар жумласидандир. Кейинги икки-уч йилда мамлакатимизда ҳам бу навларга қизиқиш ортди, бир неча минг гектар суғориладиган ерларга экилиб, 55-60 центнердан ҳосил олинди. Бир қатор хужаликлар келгуси йил учун бу навлардан уруғлик жамғардилар. Демак, ғаллакорларимиз юқорида санаб утилган буғдой навлари агротехникасига доир маълмотларга эга булишлари зарур. Шуни ҳисобга олиб Краснодардаги П. П. Лукьяненко номли қишлоқ хужалиги илмий-тадқиқот институти ва «Семена» уруғчилик илмий-ишлаб чиқариш уюшмаси олимлари, мутахассислари томонидан тайёрланган қуйидаги маълумотнома ҳамда тавсияларни эътиборингизга ҳавола қилмоқдамиз.

Суғориладиган ерларда кузги донни интенсив технология асосида парваришлаш агротехника талабларига тула-тукис амал қилинган тақдирда гектаридан 90—120 центнерга етказиб ҳосил олишга шароит туғдиради. Пировард натижада эришиладиган миқдор курсаткичлари интенсив технологиянинг моҳиятини тула намоён этади. Бу қуйидагиларда уз ифодасини топади: 1 квадрат метр майдондаги ғалла ниҳоллари сони, майсаларнинг умумий тупланиши, ҳар бир усимликнинг маҳсулдор тупланиши, урим-йиғимда 1 квадрат метр ердаги туп сони ва бошоқларининг қанчалиги, битта бошоқда нечта дон борлиги, 1000 дона доннинг оғирлиги. Ана шу курсаткичларнинг куп-озлиги ҳосилдорлик даражасини белгилайди. Интенсив технология буйича энг юқори натижага эришилганда урим-йиғим пайтида бир квадрат метр ерда 300-400 туп усимлик, шунча жойда 500-600 та бошоқ, ҳар бир бошоқда 35-40 тадан дон булиб, мингта доннинг оғирлиги 45-50 граммни ташкил этади. Бу ҳосилдорлик гектар бошига уртача 90-120 центнер эканлигини курсатади.

Суз юритилаётган интенсив технологиянинг умумий асослари қуйидагилардан иборат:

Ерни экишга тайёрлаш. Бу юмуш ҳар бир минтақанинг тупроқ-иқлим хусусиятидан келиб чиқилган ҳолда ишлаб чиқилган тавсияларга мувофиқ амалга оширилади. Беда ва бошқа куп йиллик экинлардан бушаган ерларни буғдой учун тайёрлашда ПВР-3,5, ПВР-2,3 русумидаги мосламалардан фойдаланган ҳолда плуглар билан 20—22 сантиметр чуқурликда ҳайдаш талаб этилади. Сабзавот, маккажухори, пахта сингари экинлар урнига ғалла экишда эса асосан кескичли культиваторлар, дискали бороналар ва бошқа воситалар билан тупроққа ишлов берилади.

Уғитлардан фойдаланиш. Минерал уғит билан озиқлантириш даражаси тупроқнинг турли моддаларга қандай туйинганлиги билан белгиланади. Ғалла экилишидан олдин йиллик азот миқдорининг 30 фоизи, фосфорнинг 180, калийнинг эса 100 фоизи солинади. Донни экиш пайтида дастлабки озиқлантириш сифатида гектарига 10—20 килограммдан соф фосфор суперфосфат ва аммофос куринишида берилади. Кеч куз ва баҳорда эса ҳар гектар ҳисобига 30—45 килограмм азот тушишини назарда тутган ҳолда аммиак селитраси билан озиқлантирилади. Юқори сифатли дон олиш учун бошоқ чиқариш ва гуллашининг бошланиши даврида гектарига 40—50 килограмм ҳисобидан азот солиш мақсадга мувофиқдир.

Суғориш мароми. Ҳайдовдан олдин—ғалладан олдинги экин йиғиштириб олинганидан кейин ер ости сувларининг юзага булган сатхини назарда тутган ҳолда гектарига 600—1200 куб метр оби-ҳаёт билан суғорилса, тупроқнинг нам сақлаши таъминланади. Усимлик ривожланиш даврида—найчалаш, бошоқ чиқариш ва зарурат туғилса ғалла сут пишиш пайтларида гектарига 600—800 куб метр ҳисобидан суғориш тавсия этилади.

Уруғликни тайёрлаш. Экиш учун 1000 донасининг оғирлиги 40—45 граммни ташкил этадиган, унувчанлиги юқори даражада булган уруғлик бугдойдан фойдаланилади. Уруғликка илдиз чириш, қаттиқ қоракуя, моғор ва бошқа касалликларга қарши кимёвий дорилар билан ишлов берилиши зарур. Бунда 19,5 фоизлик универсал байтан, 80 фоизлик гексатиурам, 75 фоизлик пентатиурам сингари препаратларни ҳар тонна уруғликка 2 килограмм ҳисобидан, 50 фоизлик фундозол, 75 фоизлик витавакс, 75 фоизлик панорам каби кимёвий дорилардан эса тоннасига 2—3 килограммдан қулланиш кутилган самарани беради.

Экиш усуллари ва уруғлик сарфи миқдори. Ғаллани экиш ҳар бир минтақанинг тупроқ-иқлим шароитидан келиб чиқилган ҳолда белгиланган муддатларда СЗ-3,6 русумидаги сеялкалар ёрдамида, уруғликнинг 3—5 сантиметр чуқурликка тушишини таъминлаган ҳолда амалга оширилади. Уруғлик сарфи миқдори ҳар бир навнинг биологик хусусиятларига мувофиқ равишда белгиланади. Урим-йиғим палласида ҳар квадрат метр ерда 500—600 дона маҳсулдор поя булишига эришиш асосий мезон саналади.

Экинни касалликлар, зараркунандалар, бегона утлардан ҳимоялаш. Атроф-муҳитни муҳофаза этиш борасида олдимизга қуйилаётган талаб кимёвий препаратлардан изчил, илмий асосланган ҳолда фойдаланишни тақозо этади. Бошоқли донда учрайдиган ун-шудринг, занг ва бошқа касалликларга қарши 25 фоизли байлетон препаратини гектарига 0,5—1 килограмм ҳисобидан пуркаш, илдиз чиришининг олдини олиш учун эса гектарига 0,3—0,6 килограмм ҳисобидан 50 фоизли фундозол дорисидан қулланиш кутилган натижани беради.

Зараркунандаларга қарши самарали курашиш ҳосилни сақлаб қолишнинг асосий шартларидан бири. Дон экилиб, майса булиб усиб чиққандан бошлаб ғалла пишиб етилиб, уриб-йиғиб олингунга қадар ун хилдан зиёд ҳашарот ва зараркунандаларга қарши курашиш талаб этилади. Қандала, трипс, чигиртка, шира ва бошқа ҳашаротлар ғаллачиликда куп учрайди. Уларни бартараф этиш учун 30 фоизли рицифон препаратидан гектарига 1,5—3 килограмм, 50 фоизлик волатон дорисидан гектарига 1,6 килограмм, 50 фоизлик метафосдан гектарига 1 килограммдан, 40 фоизлик рогор препаратидан эса ҳар гектарга 1 килограммдан қулланиш мутахассислар томонидан тавсия этилади.

Бегона утларга қарши курашишда икки усулдан фойдаланилади. Биринчиси, механик усул булиб, ерни ҳайдаш, бороналаш, қатор ораларини культивация қилиш жараёнида бегона утларни йуқотиш. Иккинчиси, кимёвий ишлов бериш усули. Бир йиллик бегона утларни уларнинг туплаши даврида қуйидаги кимёвий дорилар билан бартараф этиш тавсия этилади: 43 фоизли «2,4Д» типидаги бутил эфиридан ҳар гектар ғаллазорга 0,7—1 килограмм қулланилади, 42 фоизли «2,4Д» типидаги октил эфиридан ҳам гектарига 0,7—1 килограмм сарфланади. Куп йиллик бегона утларга қарши курашда эса 30 фоизли лонтрел препаратидан гектарига 0,16—0,66 килограммни қулланиш мақсадга мувофиқдир.

Ҳар бир минтақанинг табиий-иқлим шароитини ҳисобга олган ҳолда 2—3 та районлаштирилган ва истиқболли буғдой навларини экиш, уларни парваришлаш агротехникасига тула риоя этиш пировард натижада яхши самара беради. Узининг серҳосиллиги ва бошқа хусусиятлари билан ажратиб турувчи «Спартанка», «Скифянка», «Юна» навлари бир гуруҳ етук олимлар, мутахассислар томонидан яратилиб, купгина жиҳатлари такомиллаштирилган. Ю. М. Пучков, Л. А. Беспалова, Е. Н. Ли, А. Я. Волков, Н. И. Лисак, Н. П. Фоменко, А. Т. Казарцева, Н. Т. Горбань, Т. В. Конотоп, Р. А. Цуркан, В. А. Алфимов каби шу соҳанинг фидойилари юқорида таъкидланган буғдой навларини яратишда, районлаштиришда, агротехникасини ишлаб чиқишда ва уларни ҳаётга тадбиқ этишда жонкуярлик курсатдилар. Қуйида ҳар бир нав хусусиятларига қисқача тухталиб утамиз.

Спартанка. Бу нав буғдой поясининг баландлиги 80—85 сантиметрни ташкил этади. Унча-мунча шамолда ва табиий равишда эгилиб, ётиб қолавермайди, бошоғидаги донларнинг тукилиши жуда кам кузатилади. Тезпишар нав ҳисобланади. «Безостая—1» навига нисбатан 3 кун илгари бошоқ чиқаради. 5—6 кун олдин пишиб етилади.

Мазкур навнинг энг юқори хосилдорлик даражаси гектарига 100—110 центнерни ташкил этади. 1992 йили Сурхондарё вилоятидаги Узун давлат нав синаш участкасида ҳосилдорлик 65,5, Самарқандлаги шундай булинмада эса 64,8 центнерга тугри келган.

Спартанка нави кучли буғдой сирасига кириб, донаси йирик, шишасимон, ун-нон ёпиш тармоғи талабларига тула жавоб беради.

Бу нав кузги-қишки совуққа уртача, қурғоқчилик, кам сувлиликка нисбатан юқори даражада бардошлидир. Уни Шимолий Кавказда, Кавказ ортида, Жанубий Украинада, Марказий Осиёда кенг қуламда экишга тавсия этилган.

Ушбу нав буғдойни ҳар бир минтақа учун белгиланган энг мақбул муддатда экиш мақсадга мувофиқдир. Уруғликни бирмунча вақт илгарироқ экиш тавсия этилмайди. Чунки бу усимликнинг бевақт найчалаб, усиб кетишига ва касалликларнинг ривожланишига шароит туғдиради. Энг мақбул муддатларда экилганда гектарига 4—5 миллион дона унувчан уруғлик сарфлаш керак. Экиш бирмунча кечиккан тақдирда эса бу курсаткични 6 миллионга етказиш зарур.

СКИФЯНКА. Бу нав Спартанка буғдойидан якка-якка тартибда бир карра танлаб олиш усулида яратилган булиб, пояси ётиб қолишга бардошлилиги ва бошоғидаги донлар тукилмаслиги билан ажралиб туради. Буйи 80—90 сантиметр булиб, тезпишар нав ҳисобланади. Спартанка буғдойи билан бир вақтда найчалайди ва пишиб етилади.

Ҳосилдорлигининг энг юқори даражаси гектарига 110 центнердан. Давлат нав синаш булимларида утказилган тажрибаларда беда ва нухотдан бушаган майдонларга экилганда 105 центнердан ҳосил олинган.

Бу нав худди Спартанка сингари буғдойнинг кучли тури ҳисобланади. Шунинг учун ҳам ун-нон ёпиш тармоғи талабларига яхши жавоб беради. Буғдойнинг қаттиқлик хусусиятини ошириш учун усимликни азот билан агротехника талаби даражасида озиқлантириш зарур.

Кузги-қишки совуққа ва қурғоқчиликка, сувсизликка чидамлилиги жиҳатидан Спартанка навига ухшайди. Касалликлар бирмунча секин тарқалади. Бу навни ҳар бир минтақа учун белгиланган энг мақбул муддатда экиш тавсия этилади. Бирмунча кечроқ экиш ҳам мумкин. Ҳар гектар майдонга 5 миллион дона унувчан уруғлик сарфланади. Бирмунча кеч экилганда бу курсаткични 6 миллион донага етказиш керак. Юқори ва сифатли буғдой ҳосили олиш учун гектарига 120—200 килограмм ҳисобидан азот солиш мақсадга мувофиқдир.

ЮНА НАВИ. «Кавказ», Мексиканинг «Сетте церрос 66», Югославиянинг «Новосадска ранная», Одессанинг «Обрий» навларини куп босқичли, мураккаб дурагайлаш усули билан яратилган. Буйи 85—95 сантиметрни ташкил этади. Тезпишар, серҳосил нав саналади.

Гектаридан 120 центнергача етказиб ҳосил олиш мумкин. Сурхондарё вилояти Узун нав синаш участкасида утказилган тажрибада яхши натижага эришилган.

Мазкур навнинг ун-нон ёпиш тармоқлари талабига жавоб бериши аъло даражада. У кучли буғдойлар сирасига киритилган.

Юқорида фикр юритилган буғдойнинг «Спартанка», «Скифянка», «Юна» навлари серҳосиллиги ва бошқа купгина хусусиятлари билан ажралиб туради. Агротехника талабларига тула-тукис риоя этиш ғалладан юқори ва сифатли ҳосил олишга замин қуяди.

Тармоқ таҳлили

ИШТИЁҚ, ТАШАББУС КЕРАК

«Узмевасабзавотузумсаноат» республика уюшмаси бошқарувининг навбатдаги йиғилиши кун тартибидан шу бугуннинг бир неча долзарб масалалари жой олган булса-да, асосий эътибор четга маҳсулот жунатиш муаммоларига қаратилди. Бу бежиз эмас.

Вазирлар Маҳкамасида шу йилнинг биринчи ярмида Узбекистон иқтисодиётини ривожлантириш ҳамда мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг бориши юзасидан булиб утган мажлисда «Узмевасабзавотузумсаноат» уюшмаси тизимидаги корхоналарда четга маҳсулот сотиш кунгилдагидек эмаслиги алоҳида таъкидлаб утилганди.

Уюшма раиси Б. Н. Носиров мавжуд аҳволни унглашга атрофлича тухталиб, камчиликлар моҳиятини таҳлил этди. Биринчидан, маҳсулот сифати жаҳон андозалари даражасида булиши хусусида жиддий бош қотирилмаяпти. Иккинчидан, идиш масаласи ҳал этилмаган. Қувасой шиша идишлар корхонаси буюртмаларни талаб даражасида уддалашга қодир эмас. Учинчидан, корхона ва хужаликлар айланма маблағга эга эмаслиги уларнинг бор имкониятларини ҳам чеклаб қуймоқда. Аянчлиси шундаки, купчилик корхона ва хужаликлар раҳбарлари муаммоларни дадил ечишга киришолмаяпти. Ахир уюшма раҳбари ёки бошқа бир мутасадди ташкилот вакили келиб ишларни юритиб бера олмайди-ку? Мулк ишлаб чиқариш билан шуғулланаётган меҳнат жамоаларига бириктириб берилган булса, боқимандалик яна қанча давом этиши мумкин? Қачон ташаббускорлик билан ишлашга утилади?

Муҳокама ушбу саволларга жавоб излаш йусинида кечиб, корхона ва хужаликлар раҳбарлари четга маҳсулот жунатишга тусқинлик қилаётган омилларга эътиборни қаратишди. Жумладан, далада пишиб етилиб турган маҳсулотни ташиш қимматга тушаётганлиги айтилди. Бошқа баҳоналар ҳам рукач қилинди. Лекин хусусий тадбиркорлар ва фирмалар экспорт билан бинойидек шуғулланишяпти-ку.

Куриниб турибдики, четга маҳсулот жунатиш йулида муайян қийинчиликлар бор, лекин қунт-ҳафсала, иштиёқ булса, уларни енгиб утиш мумкин. Ҳукуматимиз ҳам экспорт учун янги-янги имтиёзлар, енгилликлар яратиб бермоқда. Яқин орада умуман баҳона излашга асос қолмайди. Шундай экан, енг шимариб ишга киришиш, юртбошимизнинг чет эл инвестицияларини жалб қилмаган, хорижий ҳамкорлар билан иш олиб бормаётган хужалик ва корҳоналарнинг эртанги кунига ишониш қийин, деган гапларини доимо ёдда сақлаб фаолият кургазиш зарур.

Йиғилиш якунида ана шу фикр асосида аниқ чора-тадбирлар белгиланди. Агар уларни бажариш қаттиқ назорат остига олинса, «Узмевасабзавотузумсаноат» уюшмаси тизимидаги корхона ва хужаликлар йилни ёруғ юз билан якунлашларига шубҳа йуқ.

Ш. АЛЛАМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ШИНҒИЛ ХАБАРЛАР

Қорақалпоғистон Республикасида мамлакатимиз мустақиллигининг беш йиллиги шарафига шанбалик ўтказилди. Қўнғирот сода заводи, «Нукус-Тўрткўл» темир йўли каби йирик қурилиш жамоалари шу куни ҳар қачонгидан ҳам унумли меҳнат қилди. Ишлаб топилган пулнинг бир қисми байрам тантаналарини ўтказишга сарфланади.

***

Амударё туманидаги «Хоразм» жамоа хўжалигининг марказий қўрғонида қишлоқ врачлик шифохонаси фойдаланишга топширилди. Уни бунёд этиш учун маблағ жамоа хўжалиги томонидан ажратилди. Қишлоқ ижтимоий инфраструктурасини ривожлантириш дастурига мувофиқ ҳозир туманнинг барча аҳоли пунктларида шундай шифохоналар қурилмоқда.

***

Қашқадарё мамлакатимиз мустақиллигининг беш йиллик байрамига қизғин ҳозирлик кўрилмоқда. Юбилейга қадар вилоятда олтита теннис корти, иккита стадион ва бошқа маданий-маиший муассасалар ишга туширилади.

***

Сурхондарё вилоятининг Сариосиё тумани Д. Отабоев номидаги ёшлар оромгоҳида 50 нафар тожикистонлик бола ёзги таътилда бўлди. Улар бу ерда ўз тенгдошлари билан мириқиб дам олди, ўчмас таассуротлар билан юртига қайтди. Болаларнинг ҳар бирига ўқув қуроллари туҳфа этилди.

Бедазорнинг қоқ ўртасида арғумоғи билан узоқ-узоқларга нигоҳ ташлаётган бу йигит Бўка туманидаги Ойхўжа Йўлдошев жамоа хўжалигининг ижарачи бригадири Сирожиддин Набиевдир. У отаси Нарзиқул ота Набиев изидан бориб, 10 гектар майдондаги бедазорни шартнома асосида парваришлаб, мўл-кўл озуқа етиштириб келаяпти. Ажарачилар ҳозиргача гектар ҳисобига 90 центнердан озуқа йиғиштириб олишди. Яна 40 центнердан беда ўриб олиб, ҳосилдорликни камида 130 центнерга етказишга аҳд қилишган.

СУРАТДА: **ижарачи бригадир Сирожиддин Набиев.**

Ҳусанбой АВВАЛОВ олган сурат.

ЭГАЛИК ҲИССИ ОРТАЯПТИ

Қ/хаёти 96/16 авг. №62

Илгарилари деҳқон-фермер хужалигининг афзаллиги ҳақида фикрлашишни қуяйлигу, ҳатто бу хусусда оддий маълумотга ҳам эга эмасдик. Сабаби, уша давр тизими деҳқонларимизни маълум йуналишга «ихтисослаштирган» эди. Истиқлол туфайли республикамиз аграр соҳасида ҳам сифатли ва мул-кул маҳсулот етиштиришнинг жаҳон тажрибасида синалган илғор усуллари қулланила бошлади. Республика Вазирлар Маҳкамасининг деҳқон-фермер хужаликларини ривожлантириш борасидаги ҳаётбахш қарори ҳам ана шулардан бири.

Бука туманидаги «Бустон» жамоа хужалиги маъмурияти кенгаш қарорига кура уч йил аввал 100 гектар майдонни тажрибали ва ишбилармон деҳқонларга булиб бериб, фермер хужаликларини ташкил этганди. Туғри, даставвал бундай ишга куникма ҳосил қилинмаганлиги туфайли айрим муамоларга дуч келинганлиги сир эмас. Лекин иш билганга минг танга деган ҳикмат бор. Хужалик раҳбарияти ва фермерлар уртасида ҳамкорликнинг йулга қуйилганлиги боис, мушкуллар барҳам топди.

Эътиборлиси, деҳқонларда ерга эгалик ҳисси ортди. Уша йили деҳқон-фермерлар етиштирган ғалла жамоа хужалиги фаолиятида янги ташаббусларни илғор тажрибаларни бошлаб беришга имкон яратди. Айниқса, Юнус Валиев бошчилигидаги фермерлар ғалла ҳосилдорлигини 44 центнерга етказиб, фермерлик афзалликларини амалда курсатдилар. Хужалик тасарруфидаги экин майдонларининг асосий қисми лалми ерларни ташкил этганлиги боис, бундай юқори унумдорликка биров ишонди, биров ишонмади.

Аммо ким нима дейишидан қатъий назар, хужаликда фермерларга эътибор, улар билан ҳамкорлик сусаймади. 1994 йилда ғалладан бушаган ерларга қайта экин экиб, иккинчи ҳосил олишда ҳам тажрибада синалаётган фермерлик фаолияти узини оқлади.

Жорий йилда «Бустон» жамоа хужалиги 1590 гектар ерга ғалла етиштириб, давлатга 2250 тонна урнига 2500 тонна сара дон сотди. Етиштирилган ҳосил 25 фоизида деҳқон-фермер хужаликларининг ҳиссаси борлигини мана бу далиллардан ҳам билса булади. Уч йил аввал фаолият бошлаган Катта Бобоев, Ҳамза Алимов, Юнус Валиев каби фермерлар дастлабки йилда ҳосилдорликни 40-44 центнерга етказишган булса, жорий йилда уларнинг ҳар бири гектаридан 55 центнердан сара дон олди.

Хужалик экин майдонларининг катта қисми асосан лалмикор ерлар. Омилкорликнинг боиси нимада? Гап, фақат ердан юқори ҳосил олиш хусусида бораётганлигида эмас, балки меҳнатнинг тугри ташкил этилганлигида ва одамлар манфаатдорлигининг ортаётганлиги ҳам муҳим жиҳатлардан.

Хужаликда деҳқон-фермерлар ташкил этилгач, аввало ҳамкорликка эътибор кучайтирилди. Айрим муаммолар, жумладан, техника, ёқилғи, уғит, уруғ масалалари баҳамжиҳатликда ҳал этиб борилди. Жамоа аҳли қаторида деҳқон-фермерларга ҳам қатор имтиёзлар, шарт-шароит яратилди. Ун, ёғ, гуруч каби кундалик эҳтиёж моллари уз вақтида етказиб берилди. Муҳими, деҳқоннинг вақтини тежаш, унга ортиқча ташвиш юкламасликнинг чора-тадбирлари ишлаб чиқилди.

Ҳосилдорликнинг усишида шу жиҳатлар асосий урин тутган булса, иккинчи деҳқон-фермер хужаликларида деҳқончиликни миридан-сиригача пухта узлаштирган, ишбилармонлар сафи кенгайганлигидир. Утган йили деҳқон-фермер хужаликларининг соф даромади 70-80 минг сумданга туғри келди. Аъзоларнинг маошлари жорий йилда 1300-1400 сумга етяпти.

Жамоа хужалиги бошқаруви раиси Сирожиддин Валиевнинг таъкидлашича, деҳқон-фермер хужаликлари фаолият бошлагач,

ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИ: ЮТУҚЛАР ВА МУАММОЛАР

жамоада иш унуми, маҳсулот етиштириш кескин узгарган. Бир вақтлар туманда энг қолоқ ҳисобланган «Бустон» эндиликда 22 та хужалик орасида аграр соҳанинг барча тармоқларига ихтисослашганлиги, илғор тажрибалар амалга жорий этилаётганлиги билан ажралиб туради.

Ҳозир хужаликда фермер булиш истагини билдириб ариза ёзаётганлар, шартнома тузишга тайёр турганлар куп. Келгуси йилдан фермерлар сафини янада кенгайтириш режалаштирилган. Ҳозирги кунда фаолият курсатаётган деҳқон-фермер хужаликлари фақат бошоқли дон экинлари етиштириш билан чекланаётгани йуқ. Пахта етиштиришда ҳам улар ҳиссаси алоҳида.

Фермерлар тасарруфидаги майдонларда парваришланаётган ғузаларнинг ривожи баланд. Шу кунгача 4 бор чопиқ қилиниб, гектарига 350-400 килограммдан уғит берилди. Ҳар бир ғузада 6-7 тагача кусак бор. Фермер хужаликларида ғуза қатор ораларига ишлов бериш, кам меҳнат сарфлаб, юқори ҳосил олиш бош мақсадга айланган. Масалан, бу ерда эгат ташлаб суғориш ва шу йул билан 25-30 фоиз сувни тежаш, унинг эвазига яна шунча майдонни суғориш тажрибаси утган йилдан буён қулланиб келинади. Бир суз билан айтганда, деҳқон-фермер хужаликлари тажрибасида синалаётган барча ишлар хужалик бригадаларида ҳам оммалаштирилиб, хайрли самара бераяпти.

Яна шуниси ҳам борки, деҳқон-фермер хужалиги ишига четдан биров аралашмайди. Ғузага уғит бер, сув тара демайди. Чунки фермернинг узи нима иш қилиши лозим, қачон уғит бериб, сув тарашни ёддан билади.

Айни кунда хужалик маъмурияти ва деҳқон-фермерлар ҳамкорлигида яна бир саховатли иш бошлаб юборилди. Марказдан 2 гектар ер ажратилиб, бозор қуришга киришилди. Қисқаси, бугунги фермер фақат маҳсулот етиштириш билан чекланмай, эртанинг масъулиятини, ислоҳотлар қуяётган талаблар қулами билан ҳамоҳанг булаяпти.

Лекин масаланинг бошқа жиҳати ҳам бор. Масалан, деҳқон-фермерларини қуллаб-қувватлаш, улар сафини кенгайтиришга туманнинг барча хужаликларида ҳам эътибор бир хил деб булмайди. Айрим хужаликларда ҳанузгача битта ёки 2 та деҳқон-фермер хужалиги мавжуд булиб, улар ҳам номигагина ташкил этилган. Яратилаётган шарт-шароит ҳам кунгилдагидек эмас.

Аслида деҳқон-фермер хужаликлари аграр соҳанинг қайси тармоғида булмасин изланишлари, деҳқончиликда тупланган тажрибалари билан узини оқлаши керак.

Букада тажрибали фермерлар куп. Улар туман иқтисодиётини юксалтиришга ҳисса қушаяпти. Шундай фермерлар сафи кенгаяверсин.

А. ҲАҚБЕРДИЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Соғлом турмуш узоқ умр гарови

«ЧОРТОҚ» ЧОРЛАЙДИ

Ўзбекистон касаба уюшмалари федерациясининг санаторий-курортлар Бош бошқармаси ўз таркибига 20 та шифобахш масканни бирлаштирган. «Чортоқ»,»Чимён», «Оқтош», «Чинобод», «Бўстон», «Зомин», «Мироқи», «8-Март» саломатлик масканлари шулар жумласидан. Ёз айни дам олиш мавсуми бўлганлиги учун бу масканлар мижозлар билан ҳар қачонгидан гавжум. Республиканинг ушбу хушманзара, сўлим гўшалари ҳар йили 200 минг кишини ўз бағрига олади, уларнинг саломатлигини мустаҳкамлаб, меҳнат жабҳаларига қайтаради. Таҳририятимизга дам олувчиларнинг ўз таассуротларини баён қилган мактублари келиб турибди. Уларда ҳар бир санаторий ўзига хос бир боғи Эрам экани, ўзгача табиати, ҳусн-латофати билан мафтун қилиши, устидаги ҳалати каби кўнгли қордек оппоқ, дили пок ва самимий тиббиёт ходимлари мижозлар кўнглини овлаш, дардига малҳам бўлиш учун толмай, малакали хизмат кўрсатиб, дам олувчилар ҳурматини қозонишга интилишлари тараннум этилган.

Мухбирларимиз Б. ҚАҲҲОРОВ ва Э. ТЎЛАГАНОВ «Чортоқ» санаторийсида бўлишиб, у ердаги шарт-шароит билан танишишди, Бош раҳбар Миршоҳид МИРСАЙДУЛЛАЕВ медицина муассасаларида илмий асосда даволашни кенг ёйишга кўп меҳнати сингаётган тиббиёт ходими, «Ҳурмат» ордени, «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган соғлиқни сақлаш ходими» фахрий унвони билан тақдирланган. Қуйида у билан бўлиб ўтган суҳбат матни келтирилади.

— Миршоҳид Мирсайдуллаевич! Чортоқнинг хушманзара табиати, ҳусни-латофати газетхонлар йўллаган мактубларда таърифланганидан ҳам зиёда экан. Чортоқнинг сулув табиати бизларни ҳам лол қолдирди...

— Чортоқ Ўзбекистоннинг жаннатмакон гўшаларидан бири. Эътибор бергандурсиз, атроф-ҳудудда кўркам, сервиқор тоғлар, зилол сувли шўхоқар сойлар, жилғалар, тоғолди майдонлари ястаниб ётади. Ҳар карич ер ўсимлик билан банд, атроф пахтазор, токзор, тутзор, бедазор, сабзавот, полиз ва бошоқли экинлар, бошқа шу каби кўм-кўк пайкаллардан иборат. Бу майдонлар минг хил нозу неъматлар бериши билан бирга ҳавони кислородга тўйинтиради. Шу туфайли бу ернинг ҳавоси мусаффо, нафас олиш енгил, иқлими мўътадил, дам олиш зоналари барпо қилишга қулай. Туманда «Чортоқ», «Гулшан» санаторийлари, кўплаб болалар оромгоҳлари ташкил этилган. Бу атрофнинг обҳавоси, суви, лаззатли нозу неъматлари ҳамма-ҳаммаси танга малҳам. Дам олувчиларнинг «Чортоқда» бўлмабсиз дунёга келмабсиз» деган эътирофлари нафақат санаториймиз, балки туманимиз шаънига берилган холис баҳо ҳамдир.

— Сиз билан суҳбат қуришдан олдин ўринбосарингиз курортлар бошқармаси аълочиси нишондори Ринат Ҳакимов билан ўндан ортиқ корпусда бўлиб, дам олувчиларга яратилган қулайликлар, даволаш усуллари билан танишдик, дам олувчилар билан мулоқотда бўлдик. Мижозлар мамнун. Ётоқхоналарда бирорта ҳам бўш ўрин кўрмадик. Бозор шароитида мижозларнинг етарли бўлишига қандай қилиб эришилмоқда?

— Бозор иқтисодиёти шароитида одамлар дам олишни унутиб, тирикчилик куйига тушиб кетишган, санаторийлар аранг ярим кувватда ишлаётган бўлса керак, деб бир томонлама фикр юритувчилар янглишадилар. Тўғри, бундай кунгилсиз кунлар ҳам бўлди. Лекин узоқ муддатга эмас. Бугун Чортоқ санаторийси тўла қувватда ишлаяпти. Ҳар навбатда бу ерга 600 нафарга яқин киши, йил давомида 8500-9000 киши қадам ранжида қилади. Фақат бизда эмас, бошқа санаторийларда ҳам мижозлар сероб.

Шуни таъкидлаш керакки, Ўзбекистон халқларининг ижтимоий муҳофазаси, саломатлиги долзарб масала сифатида мустақил давлатимиз раҳбарларининг доимий диққат марказида. Дам олиш масканларининг тўхтовсиз фаолият юргизиши айни чоғда касаба уюшмалари федерациясининг жонажон иши бўлиб қолмоқда. Жойлардаги касаба уюшмалари ва ташкилотларнинг маъмурияти ҳам меҳнат жамоаси аъзоларининг дам олишини таъминлаш йўлида жон куйдирмоқда.

Алломалар инсон бахтининг ўндан тўққиз қисми унинг соғлиги билан боғлиқ деганлар. Шундай бўлгач, халқимизнинг бахтини ўйлайдиган бўлсак, аввало унинг соғлиги ғамида қайғурмоғимиз керак. Президентимиз Ислом Каримов бу муҳим масаланинг аҳамиятини доимо таъкидлайдилар. Фуқароларимизнинг унумли ишлаб, салмоқли ҳақ олиб, яхши турмуш кечиришини кўзлаб доно сиёсат юргизилмоқда, халқчил фармонлар чиқарилмоқда. Буни Ўзбекистон меҳнат аҳлига берилган энг катта имтиёз дейиш мумкин. Соғлиқ билан боғлиқ бу имтиёздан меҳнатчиларни тўла-тўкис баҳраманд этиш биз — шифокорлар зиммасида. Тиббий хизмат жараёнини шундай ташкил этишимиз керакки, мижозларнинг сиҳатхонда кечган кунларининг бирор соати ҳам самарасиз кетмасин. Тиббиёт ходимлари бошлаб юборган муолажа наф келтираётганига, соғлиғи кун сайин яхшиланаётганига ишонч ҳосил қилсин. Шу даражага эришсак, санаторий шифокори деган номга лойиқмиз. Акс ҳолда касбий бурчимизни тўла бажармаган бўламиз. Дам олувчилар олдидаги масъулиятни жамоамиз ана шундай теран тушунади.

— Бундай гапларни эшитиш ниҳоятда ёқимли. Комил ишонч билан айтиш мумкинки, сиз таърифлаган шифокорлар бор экан, халқимиз саломат бўлади. Унинг сиҳат-саломатлиги ишончли қўлларда эканига яна бир карра амин бўлдик. Энди Чортоқ курортидаги шарт-шароит ва имкониятлар ҳақида бош раҳбар сифатида ўзингиздан эшитсак. Курорт ҳудудини айланиб чиқиш учун бизга бир кун камлик қилди. Ўзимизни боғи Эрамда сайр қилгандек ҳис этдик....

— Чортоқ курорти эгаллаган 120 гектар майдон ўрмону боғларга бурканган. Манзарали, мевали дарахтлар тури бунда юзтага яқин. Санаторий ҳудудида хусусан баҳор, ёз, куз фасллари ўта мафтункор, бири биридан аъло кечади. Мижоз шифо масканига келган кунданоқ ўзини бошқача ҳис этади. Дам олувчилар ёшига, саломатлигининг умумий ҳолатига қараб даволаш корпуслари қаватларига жойлаштирилади. У муолажа сеанслари самарасини, янги иқлим шароитининг ўз вужудига ижобий таъсир этаётганини тез сеза бошлайди. Ёқимли муҳит, қулай шароит, сўлим манзара, меҳрибон шифокорларнинг самимий хушмуомаласи, турли ноёб ускуналар ёрдамида ўтказилган муолажалар шифобахш жараён самарасини, таъсирини кун сайин оширa боради. Минг, уч минг метр чуқурликдан чиқиб турган ҳарорати мўътадил маъдан сувини икки-уч кун сурункасига ички ва ташқи қабул қилган мижоз ўзини қушдек енгил ҳис этади. Негаки, мияда қон айланиши, танасидаги модда алмашинуви дарҳол яхшиланади. Биргина Чортоқ минерал суви камида 15 га яқин дардга даво. Чортоқда тайёрланган шифобахш балчиқ Сочи шифогоҳининг лойидан қолишмайди. Бу усул ҳам тана аъзолари фаолиятини яхшилаб, бир неча касалликлар олдини олади. Махсус дарпардалар ўрнатилган мосламаларда қуёш-ҳаво ванналари қабул қилиш ҳам кўплаб хасталикларга шифо бўлади. Эрталабки бадантарбия, лаззатли хилма-хил таомлар, шифобахш гиёҳлардан тайёрланган ичимликлар, вақти-вақтида уюштирилган маданий ҳордиқ, саломатлик ҳақидаги суҳбатлар бири-бирига уланиб кетаверади.

— Бу тадбирларни амалга оширишга сафарбар қилинган тиббиёт ходимлари, меҳнатига тўхталиб ўтсангиз.

— Чортоқ курортига кети узилмай келиб турган дам олувчилар хизматига 450 нафар ходимлар сафарбар этилган. Шулардан 26 нафари врач, уларнинг 17 нафари олий тоифадаги шифокор, 74 нафари эса ҳамшира. Курорт ҳар тонгда жисмоний машқлар соҳиби Қурбон Турғуновнинг жарангли товуши билан уйғонади. Кўп ўтмай бош ошпаз Муродилла Холдоров бошлиқ 22 нафар пазандалар нонушта учун тайёрлаган таомларни тановул қилишади. Овқатланиб бўлингач, шифокорлар қабули ва даволаш муолажалари бошланади.

Реабилитация бўлими 1980 йили ташкил этилган. Унга дастлабки кундан бошлаб олий тоифали кардиолог шифокор Илҳомжон Каримхонов етакчи. Бу ерда асосан инфаркт билан оғриган беморлар даволанишади.

Мазкур бўлимда шу кунларда Олтиариқ нефтни қайта ишлаш заводи тиббиёт бўлими бошлиғи Эсонжон Мирзажалилов, наманганлик Дадажон Ғаниев, Чортоқ туманидаги Ҳамид Олимжон номли жамоа хўжалиги аъзоси Раҳимжон Умрзоқов, Уйчи туманидаги «Машъал» қишлоқ фуқаролар кенгаши ҳудудида яшовчи Муҳаммаджон Солихонов ва бошқа кўплаб кишилар даволанишмоқда. Бу ерда йилига 450-460 киши саломатлигини қайта тиклаб, ўз оиласига, қадрдон жамоасига қайтиб меҳнат фаолиятини давом эттираяпти.

Таянч-ҳаракат органлари бўлимини олий тоифали шифокор Баҳромжон Вафоқулов бошқаради. Бу бўлим бод, полиартрит, асаб касали бўлган 160 беморга хизмат қилади. Бўлимнинг Мухаррамхон Орипова, Дилбархон Рўзматова сингари олий ва биринчи тоифали шифокорларидан даволанувчилар мамнун.

Шунингдек, олий тоифали шифокор Йўлдошхон Муталов ошқозон-ичак, жигар, тери касалликлари бўлимини бошқармоқда. Мазкур бўлим 235 ўринли бўлиб, бу ерга ташриф буюрганларга олий тоифали шифокорлардан Дилмуроджон Шомуродов, Нафисахон Мажидова ҳамда Ёқубжон Юнусовлар ҳар бир даволанувчига тегишли муолажа тайинлаб, уни доимо назорат қилиб боришади.

Даволаш ва диагностика бўлими бошлиғи, олий тоифали шифокор Ёқубжон Иномов ҳамда электр нури билан даволаш бўлими физиотерапевт шифокори Мамасоли Қўчқоровларни дам олувчилар яхши билишади. Чунки ҳар бир даволанувчи ўзининг бўлим шифокори томонидан тавсия этилган даволаш муолажасини шу бўлимларда олади.

Сиҳатгоҳда 40 та ваннахона, айланма душ, ичак ювиш хонаси, ошқозон ва ўт пуфагини ювиш хонаси, балчиқ, парафин билан даволанадиган бўлинмалар мавжуд.

Бундан ташқари электр нури билан даволайдиган икки қаватли бино замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари билан жиҳозланган. Бу ерда лазеротерапевтический аппарат «Тиббиёт-2», «Элма-1м, «Стимул», «Амплипульс-4», «Электропарез», «УВЧ-66». Барокамера, статдуш, биокимё лабораторияси, тиш даволовчи ва бошқа хоналар мавжуд бўлиб, улар кунига 350-400 кишига хизмат кўрсатади.

Бу ерда даволанувчилар ҳурматига сазовор бўлган олий тоифали лаборант Илҳомжон Қаюмов, тиш шифокори Рустамжон Боёзов тиббиёт ҳамшираларидан Барнохон Эргашева, Ҳурматой Мўминова, Мовлуда Қозоқова, Зулайҳо Боймирзаевалар сидқидилдан меҳнат қилишаяпти. Санаторийда дам олиб, даволанувчилар билан самимий, қадрдонлардек, хушмуомала, ширинсуханлик билан мулоқотда бўлиш оддий ҳамширадан тортиб шифокорнинг асосий шиори ҳисобланади. Шу боисдан ҳам бу ерга 3-5 марталаб қадам ранжида қилганларни учратиш мумкин. Масалан, Хива шаҳар ижтимоий суғурта жамғармаси бошлиғи Собиржон Бобожонов бешинчи марта, Гурлан туманидаги 4-ўрта мактаб муаллимаси, Ўзбекистон халқ ўқитувчиси Мунаввархон Бозорбоева учинчи марта, Самарқанд туманидаги 2522-автокорхона ҳайдовчисчи Ҳотам Расулов, Самарқандлаги «Красний двигатель» заводи ишчилари Акбар Мамадалиев, Акбар Алиевлар биринчи марта даволанишга келишган.

Шифокорларимиз узоқ яшаш сирлари, овқатланиш, уйқу ва дам олиш, умуман соғлом турмуш кечириш тарзининг киши саломатлигида тутган ўрни, ўлкамиз нознеъматларидан тўғри фойдалана билиш ва бошқа қизиқарли мавзуларда илмий-амалий суҳбатлар ўтказишади. Дам олувчиларнинг истакларидан келиб чиқиб, хонанда ва созандаларнинг, бошқа санъат намоёндаларининг учрашув кечалари ҳамда томошалари уюштирилади. 600 ўринли маданият саройи, 600 ўринли умумий ва 250 ўринли парҳез таомлар ошхонаси, тўртта чойхона, маиший хизмат шохобчаларининг барча тури эртадан-кечгача мижозлар хизматида.

— Юзага келган муаммоларни бартараф этиш, янгиликларни жорий қилиш учун қандай тадбирлар кўрилмоқда.

— Биз санаторий-курорт, тиббиёт соҳасида юз бераётган янгиликларни мунтазам кузатиб борамиз. Янги даволаш усуллари, дори-дармонлар, замонавий асбоб-ускуналарнинг ҳеч бири нигоҳимиздан четда қолмайди. Даволаш, соғлиқни сақлаш ишларида бошқалардан орқада қолмаслик учун асбоб-ускуналарни вақтида харид қиламиз, ўзлаштирамиз. Бу борада республика касаба уюшмалари федерацияси курортлар бош бошқармаси яқиндан ёрдам кўрсатяпти. Дам олувчилар етарли бўлганлиги туфайли ҳисобимизга маблағ тушиб турибди. Фурсатдан фойдаланиб, қишлоқ меҳнаткашларини «Чортоқ» курортига келиб, дам олишга таклиф қиламан. Азиз қишлоқ аҳли! Чортоқга келиб, даволаниб, ҳордиқ чиқарсангиз афсусланмайсиз. Аъло даражада ташкил этилган тиббий хизматимиз самараси кафолатланган. Чортоқ курортига бир сафарлик йўлланманинг баҳоси 8380 сўмдан 9670 сўмгача. Агар сиз 24 кун мобайнида курортда узоқ йиллар ишлаб қадр топган малакали ҳакимларимиз назоратида бўлиб, саломатлигингизни чиниқтириб, умрингизга умр қўшишни инобатта олсангиз, бу унчалик қиммат эмас. Йўлланма баҳосининг асосий қисми хўжалик, корхона, ташкилот, муассаса касаба уюшмалари ҳисобидан қопланишини назарда тутсак, даволаниб, ҳордиқ чиқариш ниятида бўлганларга оғирлик тушмайди. Зеро, соғлиқ қийматини ҳеч қандай бойлик ўлчашга қодир эмас. Инглиз табиатшуноси, аллома Рей ибораси билан айтганда соғлик бойликдан устундир.

СУРАТДА: олий тоифадаги шифокор Муҳаррамхон Орипова даволанувчилардан бирининг соғлиғини текширмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН — ВАТАНИМ МАНИМ

АСКАР ҚЎШИҚЛАРИ ЯНГРАДИ

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги бастакорлар уюшмаси билан ҳамкорликда мустақиллигимизнинг беш йиллик тўйига атаб умумармия аскар қўшиқлари фестивалини ўтказди.

«Ўзбекистон — Ватаним маним» шиори остида ўтган бу байрамда вазирликнинг мамлакатимиздаги барча бўлинмалари, олий ҳарбий билим юртлари ва муассасаларининг бадиий ҳаваскорлари қатнашди. Анжуманнинг якунловчи қисми пойтахтнинг Алишер Навоий номидаги санъат саройида бўлди. Унда саралаш танловларининг ғолиблари ўз маҳоратини намойиш этди. Концерт дастурида Она-Ватан, қуролли кучлар, ватанпарварлик, дўстликни мадҳ этувчи куй ва қўшиқлар янгради.

— Жонажон Ўзбекистонимиз мустақилликка эришиб, ўз армияси ташкил топгач, ҳар йили август ойида қуролли кучларимиз шахсий таркиби ўртасида «Аскар қўшиқлари фестивали»ни ўтказиш одат тусига кирди, — дейди Ўзбекистон ҳарбий кучлари ашула ва рақс ансамблининг бадиий раҳбари Ю. Гулзаров. — Ҳар гал кўтаринки руҳда ўтадиган бу тадбир шахсий таркибни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ва санъатни тарғиб этишда муҳим аҳамиятта эга бўлмоқда.

Фестиваль якунига кўра қуролли кучлар ашула ва рақс ансамблининг хушовоз хонандаси, прапоршчик К. Раҳматов, Тошкент гарнизонидан лейтенант А. Жалилов ҳамда аскарлар хор жамоаси биринчи ўринни қўлга киритди.

ҚУТЛАЙМИЗ

Қадрли Ренат Саидович Назаров!

Сизни муборак олтмиш ёшингиз муносабати билан Ўзбекистон Республикаси фанлар академиясига қарашли «Биолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси, ҳамкасбларингиз, дўсту қадрдонларингиз номидан қизғин ва самимий табриклаймиз. Ушбу қутловга Сиз билан узоқ йиллар давомида пахтачилик хўжалигида, илмий-тадқиқот институтларида, республика Қишлоқ хўжалик вазирлигида ва бошқа жойларда елкама-елка ишлаб, тармоқни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшиб келаётган хамкасбларингиз, етук мутахассислар, ўнлаб шогирдларингиз ҳам муштарак эканликларини чин дилдан изҳор этадилар.

Республикамиз деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари, фан намояндалари Сиз қарийб қирқ йилдан бери мамлакатимиз пахтачилиги тараққиётига ўз улушингизни қўшиб келаётганлигингизни жуда яхши билишади ва хизматларингизни эътироф этишади. Меҳнат фаолиятингизни Булунғур туманидаги хўжаликда бўлим агрономлигидан бошлаб кейинчалик бутун билим ва ғайратингизни пахтачиликда янгиликлар яратишга, уларни ишлаб чиқаришга жорий этишга бахшида этиб келаётганлигингиз туфайли жамоатчиликнинг ҳурмат-эътиборига сазовор бўлдингиз. Қишлоқ хўжалик фанлари доктори даражасига эришганлигингиз, 180 дан зиёд илмий ишлар, 20 дан ортиқ рисола ва монографиялар муаллифи бўлганлигингиз ҳам бундан дарак беради.

Умр деб аталмиш улуғ неъматнинг олтмишинчи довонида Сизни муборакбод этар эканмиз, сиҳат-саломатлик тилаб, ҳамкасбларингиз, оила аъзоларингиз, барча дўсту ёронларингиз даврасида азизу мукаррам бўлиб юришингизни ният қиламиз.

ОНА ЭЛИМ

Ўзбегим, ўзлигим, ҳаётим борим,
Мунаввар оламда суюк кўркинг бор.
Туркий эл сўзлигим, она диёрим,
Дилларда янграган буюк меҳринг бор.
Темирбек барҳаёт, қадамлар сенда,
Муаззам саркарда бу кун Ватанда.
Навоий дилрабо ғазаллар куйлар,
Фарзандлар меҳрингни, азмингни ўйлар.
Осиё бағрида табаррук жойинг,
Олисдир тарихинг, кечган йўлинг ҳам.
Дунёга ҳавасли гулшан чиройинг,
Хотирда тўсиқли кечмишларинг ҳам.
Бизларни улғайтган онажонимсан,
Эркинг-чун қанчалар қон тўкмаганмиз.
Бағри кенг, ўз сўзли Ўзбекистонсан,
Ўзгалар олдида бош эгмаганмиз.
Ўзбегим, ўзлигим, ҳаётим, борим,
Жаҳонга намоён қудрату кўркинг.
Туркий эл сўзлигим, она диёрим
Тупроғи муқаддас Ўзбекистоним.

НАЗАРМАТ

Донолар бисотидан

АХИКАРНИНГ АЙТГАНЛАРИ

«Ақлли Ахикар ҳақида баён» номли асарнинг Ватани (бизнинг асримизгача) VII асрдаги Ассириядир. Ахикарнинг ўглига айтган ўша даврдаги панд-насиҳатлари ҳозир ҳам қимматлидир. Ишонмасангиз, ўзингиз ўқиб кўринг.

● Ўзингдан катта кишини кўрганда, хурмат қилиб, ўрнингдан тур.

● Сув омбори ҳаводa муаллақ турганда, қуш қанотсиз учганда қарға оппоқ бўлганда, қайғу асалдай ширин бўлганда аҳмоққа ақл киради.

● Бўрини мактабга олиб келишибди. Муаллим:

— Алиф, бе такрорла, — дебди.

Бўри:

— Эски, қуй, — дан нарига ўтмабди.

● Яхшилик яхшилик билан, ёмонлик ёмонлик билан қайтарилади. Бировга атайин чуқур қазисанг, унга ўзинг тушасан.

● Ақллига эргашсанг, адашмайсан, аҳмоққа эргашиб, ўзингга ҳам ақл қўшмайсан.

● Ҳеч қачон ота ва онангни қарғашга мажбур этма, шундай қилсанг, ўз болаларингнинг роҳатини кўра олмайсан.

● Асло: «Менинг устозим аҳмоқ, мен ундан ақллиман», — дема. Ўз устозингни ножўя ишлардан огоҳлантириб турсанг, шунда у сени яхши кўради.

ҲУЖУМКОРЛИК НАТИЖАСИ

Бир ойлик танаффусдан сўнг олий табақа жамоалари иккинчи давра ўйинларини бошлашди. Учрашувлар ҳужумкорлик руҳида ўтиб, дарвозалар ўттиз уч марта ишғол қилинди.

Ўтган йили биллур совринни қўлга киритган, бу йил эса чемпионлик унвони учун асосий талабгор бўлиб турган «Навбаҳор» Осиё кубок эгалари кубогининг дастлабки босқич мусобақаларини ўтказиш учун Ироқ сафари олдидан Самарқанд динамочиларини йирик ҳисобда мағлубиятга учратди—6:0. Наманганликлар жиддий синов олдидан ўз кучларига ишонч ҳосил қилиш пайида бўлганликлари яққол сезилиб турибди.

Биринчи давранинг сўнгги ўйинида Андижонда «Наврўз»ни 3:0 ҳисобида доғда қолдирган, кубок беллашувларида ҳам астойдил тўп сурган «Пахтакор» бу сафар ҳам андижонлик футболчилар устидан осон ғалаба қозониши кутилган эди. Амалда кураш кескин ўтиб, биринчи таймда дарвозалар дахлсиз қолди.

ФУТБОЛ

70-дақиқага келиб эса, «Наврўз» 2:1 ҳисобида олдинга ўтди. «Пахтакор»нинг ўз майдонида кутилмаганда бой бериб қўйиш одатини яхши билган мухлислар юрак ҳовучлаб, умидсизликка берилаётган бир паллада пахтакорчилар мувозанатни тиклашди.

Ўйин охирига келиб, яна икки тўп киритишди ва мухлислар олқишига сазовор бўлишди—4:2.

Бу ғалаба «Пахтакор»га тўртинчи ўринга кўтариш имконини берди. Ўз майдонида МҲСК билан дуранг ўйнаган «Нурафшон» пахтакорчилар билан ўрин алмашишга мажбур бўлди.

Иккинчи давранинг дастлабки тур ўйинларида урганчликларнинг ғалабаси ҳам эътиборни тортади. Шу пайтгача охирги ўринни «мустаҳкам» эгаллаб турган «Динамо» ўз майдонида «Янгиер»ни 2:0 ҳисобида мағлуб этиши хоразмлик футболчилар мавқеида силжиш бошланаётганидан далолатдир. «Атласчи»нинг «Машъал»ни 6:0 ҳисобида доғда қолдириши ҳам кутилмаган натижадир. Қолган ўйинлар қуйидагича тугади: «Косонсой»—«Суғдиёна»—3:1, «Нефтчи»—АСК—3:1, «Дўстлик»—«Трактор»—2:1, «Нурафшон»—МҲСК—1:1.

XVI тур учрашувларидан сўнг командаларнинг мавқеи:

	Жамоа	Очко
1.	**«Навбаҳор»**	**— 44**
2.	**«Нефтчи»**	**— 36**
3.	**«МҲСК**	**— 33**
4.	«Пахтакор»	— 31
5.	«Нурафшон»	— 30
6.	«Дўстлик»	— 27
7.	«Трактор»	— 23
8.	«Атласчи»	— 21
9.	«Янгиер»	— 20
10.	«Наврўз»	— 19
11.	«Суғдиёна»	— 17
12.	«Косонсой»	— 15
13.	«Машъал»	—14
14.	АСК	—13
15.	«Динамо» (С)	— 12
16.	«Динамо» (У)	— 9

Шермуҳаммад ЙЎЛДОШ ўғли.

Маданият янгиликлари

РИВОЯТ АСОСИДА

Юсуфжон қизиқ Шакаржонов номидаги Фарғона вилоят мусиқали драма театри ижодий жамоаси театр шинавандаларини янги саҳна асари билан хушнуд этди. Драматург Иброҳим Содиқов қаламига мансуб «Шайх ила Иблис қиссаси» деб номланган драматик ривоят фалсафий мушоҳадаларга бойлиги, томошабинни ҳаётда эзгуликка чорлаши билан ҳам мухлисларда катта таассурот уйғотди. Спектаклни иқтидорли режиссёр Маҳмуджон Ғуломов саҳнага олиб чиққан. Асар руҳига мос саҳна безакларини эса Содиқжон Қодиров ишлаган. Асосий образларни Ўзбекистон халқ артисти Ёрқиной Хотамова, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Холмат Икромов, артистлардан Ғуломқодир Собиров яратишган.

«ОЙЖАМОЛ» САҲНАДА

Бердақ номидаги Қорақалпоғистон Республикаси давлат мусиқали театри ижодий жамоасининг «Ойжамол» балет спектакли саҳнада қуйилған кун шинавандалар учун ҳақиқий байрам бўлди. Мос мусиқаларни Нажмиддин Муҳаммеддинов яратган. Асарнинг либреттасини Турдибой Хўжасов яратган ва спектаклни саҳнага қўйган.

«ЎТРОРДАГИ ДАҲШАТЛИ ТУН»

Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар республика марказининг театр студияси ижодий жамоаси улуғ бобокалонимиз Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишлаб драматург Фарҳод Аҳмедовнинг «Ўтрордаги даҳшатли тун» асарини саҳнага олиб чиқишди. Уни Сайёра Абдусаматова, Азиза Бегматовалар саҳналаштирган. Асосий образларни Дилноза Бердиева, Абдурашид Шодиев ижро этмоқдалар. Мусиқасини Муҳаммаджон Қозоқбоев басталаган.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ.

ТУРФА ДУНЁ

Ҳозирги вақтда эр-хотинларнинг ажрашуви айрим мамлакатларда ҳар хил сабабларга кўра кўпларни фожиага олиб келмоқда. Шундай бўлсада бу ҳол давом этаётир.

● Японларда ҳар бир аёл ҳақида «У овқат пиширишни билмайди, ухлаганда ётиши ёмон», деса шунинг ўзи ажралиш учун судга ариза беришга етарли асос бўлади.

● Инглизларда агар эр-хотин иккиси бир пайтда ажралишни талаб этса, ажрашувга рухсат этилмайди. Қонун бўйича ажралишни уларнинг биригина талаб этиши керак.

● Мадагаскарда агар эр-хотиннинг бири узоқ сафарга отланмоқчи бўлса, улар вақтинча ажралиши мумкин экан. Сафардан қайтиб келгач, тантаналар билан яна қайтадан жуфти ҳалол бўлади.

● Италияда агар аёл эрига «номуcига тегадиган» уй ишларини бажаришни топширса, эркак дарров ажралишни талаб қилади, бу одат уларда қадимдан қолган расмдир.

● Ҳиндларнинг қонуни бўйича эркак бола туғмайдиган аёлдан саккизинчи йили ажралиш ҳуқуқига эга. Агар аёли уришқоқ ёки ичимлик ичадиган бўлса дарров ажралиши мумкин.

● Австралиялик эркак ажралиш учун бошини қотириб ўтирмайди. Агар эр хотинини хоҳламаса, «Кет» деган бир оғиз сўз суд учун асос бўлади.

ТИРИК ТЕРМОМЕТР

Тинч океанининг Луриеа оролидаги Темаэ шаҳрида яшовчи 33 ёшли Жан-Анри де Савиньи томошабинлар кўзолдида бир неча марта ўзининг нималарга қодир эканлигини намойиш этди. У ҳеч қандай ўлчов асбобисиз об-ҳавонинг температурасини ўта аниқлик билан айтиб берарди. Бу ҳангоманинг ҳали бошланиши. Де Савиньи ўзининг хоҳишига кўра танасининг иссиқлигини ўзгарта олиш қобилиятига ҳам эга. Масалан, танаси ҳароратини 36,5дан 34,5 градусгача туширади, ёки 36,6 дан 39 градусга кўтаради. Бунинг сирини билолмаган шифокорлар ҳамон бош қотиришмоқда.

ҚИДИРБОЙ ТЎЛЕБОЕВ тўплаган.

ХЎЖАЛИК, КОРХОНА, ТАШКИЛОТ РАҲБАРЛАРИ, ФЕРМЕРЛАР ДИҚҚАТИГА

Сўйишга мўлжалланган қорамол, от, қўйларни сотмоқчимисиз? Биз харидормиз!

Тошкентдаги ташкилот хўжаликлар, корхоналар ва ташкилотлар, фермерлардан сўйиш учун мўлжалланган қорамол, от, қўйларни шартномавий нархларда банк орқали маблағ ўтказиш йўли билан сотиб олади.

Телефон: 8 (3712) 94-26-79.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат—ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-52.

Рўйҳатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г— 0429, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 19.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 3 4 6.